

Jaarstukken 2017

Juni 2018

Inhoud

SAMENVATTING VOOR OUDERS EN LEERLINGEN	4
I - Algemeen beeld ZWN (VO en PO).....	12
1. Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm	12
2. ZWN Doelstelling	12
3. Visie van ZWN	13
4. Bestuurlijke inrichting en managementstructuur	13
5. Financiële Administratie.....	15
6. Bedrijfsvoering ZWN.....	15
7. Verslag intern toezicht 2017 (B3) – deel jaarverslag van de raad van toezicht.....	16
8. Bestuurlijke evaluatie 2017	18
9. Financieel resultaat ZWN 2017	19
II - ZWN voortgezet onderwijs: Rotterdam, Leiden en Den Haag.....	25
1. Algemeen beeld voortgezet onderwijs	25
2. Onderwijs	25
2.1 Algemeen	25
2.2 Schoolplan 2015-2019.....	26
2.3 Prestatiebox	26
2.4 Sectorakkoord/VO 2020	27
2.5 Onderwijs kwaliteit.....	27
2.6 Passend onderwijs	30
3. Personeel.....	30
3.1 Algemeen personeelsbeleid	30
3.2 Bevoegdheid	31
3.3 Personeelsgegevens.....	31
3.4 Ziekteverzuim	31
3.5 Verhouding leerlingenaantal/personeel.....	32
4. Financiën	32
5. Medezeggenschap VO	32
6. Voortzetting beleidsontwikkeling 2018 (A4)	33
III ZWN – Primair onderwijs: Den Haag (Abbenbroekweg).....	35
1. Algemeen beeld primair onderwijs.....	35
2. Onderwijs	35
2.1 Leerlingenaantal en klassengrootte.....	35
2.2 Toelatingsbeleid.....	36
2.3. Onderwijskwaliteit	36

2.4	Passend onderwijs	42
3.	Personeel en organisatie	42
3.1	Algemeen beleid	42
3.2	Personele gegevens	43
4.	Financiën	43
5.	Medezeggenschap PO.....	43
6.	Voortzetting beleidsontwikkeling 2018 (A4)	44
A3.	Financiële situatie op balansdatum	47
A5.	Treasurymanagement	51
B.	Jaarrekening	52
B1.	Balans per 31 december 2016	53
B2.	Staat van baten en lasten 2016	54
B3.	Kasstroomoverzicht 2016	55
B4.	Toelichting op de jaarrekening	56
B5.	Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	59
B6.	Model G	64
B7.	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	65
B8.	Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	66
B9.	Model E: Verbonden partijen	68
B10.	WNT verantwoording	69
B11.	Beleidsinfo VO	71
	Ondertekening van de jaarrekening	72
C.	Overige gegevens	73
C1.	Controle van de onafhankelijk accountant	74
C2.	Voorstel bestemming van het resultaat	75
C3.	Gebeurtenissen na balansdatum	76
D.	Bijlagen	77
D1.	Gegevens van de rechtspersoon	78
D2.	Segmentatie	79

SAMENVATTING VOOR OUDERS EN LEERLINGEN

In dit lijvige document legt ZWN verantwoording af volgens de regelgeving. In deze samenvatting geven we de essentie weer: wat was voor onze leerlingen, onze collega's en onze ouders van belang in 2017 (en de eerste maanden van 2018).

Even voorstellen: ZWN...

ZWN staat voor *stichting vrijescholen Zuidwest Nederland*: drie scholen voor voortgezet onderwijs in Den Haag (800 leerlingen), Rotterdam (915 leerlingen) en Leiden (545 leerlingen) en één school voor primair onderwijs in Den Haag (446 leerlingen). Vier scholen met elk hun eigen karakter, maar ook scholen die samen werken aan hetzelfde doel: het ontwikkelen van leerlingen in denken en doen zodat zij later als kritische, sociaal betrokken, initiatiefrijke, vrijdenkende en creatieve mensen hun plaats in de samenleving kunnen vinden. Aan het eind van deze samenvatting is een impressie van de ontwikkelingen van deze scholen over 2017 opgenomen.

Uitgangspunten ZWN

Bij het realiseren van ons doel gaan wij uit van de volgende uitgangspunten:

- Onderwijs gaat verder dan alleen goed leren lezen of rekenen. Onderwijzen is ook opvoeden. Onderwijs staat bij ZWN ook in dienst van persoonlijkheidsvorming, zowel individueel als in relatie tot de sociale gemeenschap.
- Ons onderwijs verbreedt en moedigt de ontwikkeling van de vrije persoonlijkheid aan in cognitie, inventiviteit, originaliteit en creativiteit. Een aanpak gebaseerd op het mensbeeld uit de antroposofie, een visie op de mens, bestaande uit lichaam, ziel en geest.

In "Wat maakt de vrijeschool uniek?" staan andere uitgangspunten die ZWN onderschrijft: (<http://www.vrijescholen.nl/wp-content/uploads/2015/03/Wat-maakt-de-vrijeschool-uniek-2015.pdf>).

ZWN biedt onderwijs gebaseerd op de levensfasen van de leerlingen. Daarbij volgen de scholen de seizoenen en het ritme van de natuur. Elke vorm van leren wordt gezien als een creatief proces. Gedurende een blokkur per dag wordt de mogelijkheid geboden om de lesstof te verdiepen tijdens het periode onderwijs. Het periode onderwijs bestaat uit een breed aanbod aan vakken, zodat leerlingen tot in de hoogste klassen (naast de keuze voor een specifiek profiel) ook les krijgen in vakken die niet tot hun profiel behoren. In het periode onderwijs wordt het vrijeschool leerplan gevolgd dat aansluit bij de levensfasen van de leerlingen.

Goede resultaten

ZWN hecht aan goede resultaten: resultaten in de brede zin van het woord. Voor cognitief onderwijs (proefwerken, eindtoetsen, examens) geldt dat we rond het landelijk gemiddelde uitkomen. Door niet alle beschikbare tijd te besteden aan cognitieve vakken houden we voldoende tijd over voor resultaten die wij minstens zo belangrijk vinden: persoonlijke ontwikkeling en sociale vorming. Kwaliteiten als eigenheid, zelfverzekerdheid en moreel kompas laten zich niet in cijfers uitdrukken. Bij deze kwaliteiten gaat het niet om de meetbaarheid maar om de merkbaarheid.

Voor het vmbo-t geldt dat sprake is van een nieuw onderwijsmodel waarin voor alle vakken examen gedaan moet worden. Dit nieuwe model leidt tot een daling in de slagingspercentages: er zijn verbeteringen doorgevoerd zodat de resultaten weer op het landelijk niveau uitkomen.

Slagingspercentages schooljaar 2016-2017

	VWO	HAVO	VMBO-t
Rotterdam	96	98	87
Leiden	100	97	95
Den Haag	94	83	72
Landelijk 2017	93,3	87,3	91,1

Tevreden leerlingen en ouders

De leerling is voor ons belangrijk: de betrokkenheid van leraren bij onze leerlingen is erg groot. Het belangrijkste is de klas: dit is de gemeenschap waar alles gebeurt. Daarnaast zijn we in gesprek met leerlingen (in de leerlingenraad in het VO) en met ouders (in het contactouderoverleg). Jaarlijks worden tevredenheidsenquêtes onder ouders en leerlingen afgenomen, de resultaten hiervan worden gepubliceerd op Scholen op de Kaart, deze liggen rond het landelijke gemiddelde. Op het gebied van schoolklimaat en met name veiligheid scoren we (ver) boven het landelijk gemiddelde.

Groei

Vrijescholen in Nederland groeien, dit geldt ook voor ZWN. In de afgelopen jaren zijn we gemiddeld met 4% gegroeid, in 2017 groeiden we met 65 leerlingen naar totaal 2.706 leerlingen. ZWN ziet groei niet als een doel op zich, maar als de belangstelling van ouders en leerlingen toeneemt, zoeken wij naar oplossingen om daarin te voorzien. Behoud van de vrijeschool waarden, zoals de menselijke maat, blijven daarbij gewaarborgd.

Financieel gezond

In de afgelopen jaren heeft ZWN gewerkt aan een gezonde financiële situatie. Deze is reeds enkele jaren geleden bereikt en ook in 2017 is het gelukt om binnen het beschikbare budget het gewenste onderwijs te bieden. In 2017 is het opnieuw gelukt om het jaar met een positief resultaat af te sluiten en de taakstelling rond het weerstandsvermogen te realiseren. Belangrijk aspect daarbij is de vrijwillige ouderbijdrage: zonder onze ouders zou het niet lukken om ons rijke lesaanbod te realiseren.

Vrijeschool idealen in de jaarrekening

Voor velen is de jaarrekening een wat ambtelijk, formeel stuk waar de idealen van de vrijeschool niet direct in herkenbaar zijn. Om die reden is hieronder een opsomming van keuzes opgenomen, waarin de vrijeschool idealen en uitgangspunten tot uiting komen:

- Bieden van eurytmie met pianobegeleiding, soms in kleine groepen
- Gesplitste klassen om met aandacht hoogwaardig kunstonderwijs te bieden
- Breed aanbod tot in de hogere klassen
- Scholing van (nieuwe) leraren op het gebied van vrijeschoolpedagogiek en antroposofie
- Bieden van periode onderwijs
- Organiseren van jaarfeesten
- Kwalitatief hoogwaardige en/of duurzame materialen
- Streven naar personeelsbeleid waarin ruimte is voor ontwikkeling

Bij de bovenstaande punten wordt steeds gezocht naar de optimale verhouding tussen de ideële en de bedrijfsmatige aspecten.

Impressie Rudolf Steiner College in Rotterdam

Onderwijs

In schooljaar 2017-2018 is er een aantal experimenten geweest met vakken en andere roostering van vakken. Naar aanleiding van een vraag van leerlingen is er gestart met het aanbieden van Cambridge Engels, Wiskunde D en filosofie. Met name voor Cambridge Engels is veel animo. In het kader van de ambitie tot internationalisering te komen (zie het schoolplan, bijlage 1, punt 6) heeft één klas in maart 2018 Cambridge bezocht. Zij hebben daar de vrijeschool bezocht en contacten gelegd. Cambridge Engels zal ook de komende jaren, met certificering en examinering tot in klas vwo5 doorgaan.

Ook was er een experiment met betrekking tot het vak euritmie. Op iedere dinsdag is op het 2e lesuur in de 10v4 klas euritmie gegeven. De uitdaging was om bij de periode aansluiting te vinden bij de euritmische vormen, hetgeen volgens alle betrokkenen bijzonder goed verliep!

Verder is er met de sectie Kunst gewerkt aan een herijking van het Kunstprogramma in de bovenbouw. De perioden kunst zijn onder de loep genomen en er is onderzocht welke perioden een plek kunnen krijgen in het nieuwe CKV programma. Dit wordt het komende jaar verder geïmplementeerd.

Organisatie

In schooljaar 2017-2018 zijn wij zoals aangekondigd in 5 teams gaan werken. Teamleiders geven aan de leerlingen nu beter te kennen, dat de vergaderingen actiever zijn en dat mentoren vanwege de kleinere teams nu beter benaderbaar zijn. De verandering op personeelsgebied (in lijn verantwoordelijk) is een grote verandering voor teamleiders. Het wordt daardoor formeler, maar ook professioneler. Het is een uitdaging om in iedere situatie de juiste leiderschapsstijl in te zetten. Begeleiding en scholing wordt ingezet om de rol van teamleider te verstevigen.

Buiten de school spelen twee andere ontwikkelingen; de locatie Oudedijk en de samenwerking met het LMC schoolbestuur op Katendrecht. In Katendrecht is voor het eerst begonnen met twee vrijeschoolklassen voor Vmbo-basis, -kader, -gemengd en theoretisch. We werken met het LMC schoolbestuur en de directie van de Young Business School samen en leveren geschoolde vrijeschool docenten die daar het leeuwendeel van het onderwijs verzorgen. Het is een zoektocht om een midden te vinden tussen twee culturen.

Op de Oudedijk 75 starten wij per 1 augustus 2018 met twee of drie klassen. Dat is een uitbreiding van 1 of 2 klassen ten opzichte van het afgelopen schooljaar. Een andere klas zal - in plaats van aan de Tamboerstraat - op de Oudedijk beginnen, zodat in het overvolle gebouw op de Tamboerstraat enige ruimte ontstaat. Ook hier gaan mentoren en medewerkers werken die ruime ervaring hebben in het vrijeschool onderwijs. In het pand zullen wij enige aanpassingen doen, zodat de twee panden wat betreft uitstraling en sfeer meer op één lijn komen te liggen.

Financiën

In het schooljaar 2017-2018 is de stijgende lijn van de afgelopen jaren (sinds augustus 2014) verder doorgezet. Extra uitgaven zijn te verwachten met het in gebruik nemen van het naastgelegen gebouw "De Akker" en de uitbreiding op de Oudedijk (voorfinanciering). Daarnaast is extra geld vrijgemaakt voor de begeleiding van nieuwe medewerkers en voor scholing. Per 1 oktober 2018 zal de school naar verwachting aan 940 leerlingen onderwijs bieden.

Overige ontwikkelingen

- Voor het komend schooljaar zijn inmiddels nieuwe leerkrachten aangenomen voor de vakken Kunst, geschiedenis, economie en het mentoraat (middenbouw).
- Een aantal leerkrachten studeert verder om een eerstegraads bevoegdheid te halen. Het gaat om de vakken Wiskunde en Engels.

- In schooljaar 2018-2019 zal de Akker verder worden ontwikkeld.
- De koelte-warmte opslag werkt op dit moment nog steeds niet goed. De put, die bij de bouw voor dat doel geslagen is, is al twee jaar niet werkzaam en leidt tot hele lage of hele hoge temperaturen in de lokalen. Inmiddels is er een oplossing bedacht en zijn er middelen beschikbaar gesteld om deze te realiseren. We verwachten dat dit probleem in mei 2018 is verholpen.
- Een aantal collega's neemt ook dit jaar deel aan de landelijke cursus fenomenologie om zich zo verder te verdiepen in de vrijeschool-aspecten;
- Ook zullen een aantal collega's deelnemen aan de landelijke Post-Hbo opleiding voor vrijeschooldocenten (in schooljaar 2017-2018 waren het er vier).
- De ouderavonden over de thema's van onze school waren in schooljaar 2017-2018 wederom een succes. Zij worden ook in 2018-2019 gecontinueerd.

Impressie De Vrije School Den Haag VO (Waalsdorperweg)

Onderwijs

Het afgelopen jaar hebben alle collega's verder gewerkt aan het verbeteren van de nieuwe onderwijsstructuur en de voorbereiding van de nieuwe onderwijsstructuur voor de aankomende examenklassen havo en vwo. Daarnaast is er een vervolg gemaakt met het toetsen op twee niveaus als onderdeel van deze nieuwe structuur. Evaluatie zal moeten bepalen of het gewenste resultaat, betere differentiatie, is bewerkstelligd.

Er is eveneens gewerkt aan de verbetering van de leskwaliteit met als doel de leerlingen te activeren en te motiveren en eigenaar te laten worden van hun eigen ontwikkeling. De vmbo-t examenuitslagen gaven daar extra aanleiding toe. Enerzijds heeft er intercollegiale consultatie plaatsgevonden, anderzijds zijn de leerlingen actief betrokken bij het geven van feedback op de lessen in zogenaamde leerlingenarena's. Uit de interne audit is gebleken dat de kwaliteit van de lessen is nagenoeg gelijk is gebleven.

Er is op bescheiden schaal een pilot gestart met betrekking tot gepersonaliseerd leren, dit betrof een maatwerktraject voor enkele leerlingen om zich optimaal voor te bereiden op het vmbo-t examen.

Sinds de invoering van passend onderwijs neemt het aantal zorgleerlingen toe. De school heeft haar ondersteuningsprofiel geëvalueerd en aangepast. Daarnaast doet de school mee met een pilot van het samenwerkingsverband (SWV) om eenvoudiger in te kunnen gaan op extra ondersteuningsvragen van leerlingen. De zorgcoördinator ontwikkelt met het samenwerkingsverband en andere participerende scholen een plan om op eenvoudige wijze aan de ondersteuningsvragen te kunnen voldoen.

Organisatie

De school is georganiseerd in vier teams (middenbouw, bovenbouw klas 9 en klas 10, bovenbouw klas 11 en hoger en de pt-stroom). Daarnaast wordt er gewerkt in vaksecties. Om constructief en doelgericht met elkaar te kunnen werken, werkt de school o.a. volgens het principe LeerKracht.

De vaksecties hebben hard gewerkt aan curriculumontwikkeling en aan het gezamenlijk ontwerpen van lessen en toetsen. De wijze van vergaderen, wordt geëvalueerd en bijgesteld indien nodig. In augustus 2017 is Jeroen van Arendonk als nieuwe rector gestart.

Leerlingenaantal en financiën

Het leerlingenaantal neemt al een aantal jaren toe (ca. 800 leerlingen) en de belangstelling van ouders voor de school is groter dan het beschikbare aantal plaatsen. Voor het schooljaar 2018-2019 is het aantal aanmeldingen voor het eerst in jaren iets teruggelopen, met name in het praktisch vmbo-t. Onderzocht wordt wat hier de oorzaak van is.

De school loopt al een aantal jaren financieel in de pas, in 2017 was desondanks sprake van een eenmalige overschrijding van de begroting onder meer door hoge energielasten en de kosten van leermiddelen (boekenfonds). Hierdoor is het weerstandsvermogen iets gedaald, maar het bevindt zich nog steeds binnen de afgesproken bandbreedte.

Huisvesting

Het gebouw aan de Waalsdorperweg kan het huidige leerlingaantal nauwelijks huisvesten. Dit heeft tot gevolg dat er momenteel drie lokalen in het gebouw van het voormalige Aloysius College worden betrokken. Voor het komende schooljaar wordt deze huurovereenkomst niet verlengd, hierdoor zullen wij een nieuwe dependance moeten betrekken, de 2^e Messstraat. De school zal zich beraden over een structurele oplossing voor het huisvestingsprobleem. Verder is een aantal lokalen aangepast aan de huidige kwaliteitseisen, zoals het scheikundelokaal, het lokaal voor textiele werkvormen en het muzieklokaal, waarbij instrumenten (gitaren, keybords en drumstellen) een vaste plek hebben gekregen.

Overige ontwikkelingen

- De leerlingenraad krijgt een actievere rol bij wijzigingen in het onderwijsbeleid en bij het aannemen van personeel.
- Er is subsidie toegekend voor De Brede Buurtschool. Vanuit de vestingsmedezeggenschapsraad (vmr) is een projectcoördinator aangesteld die de uitvoering van dit project voor zijn rekening neemt. Dit moet resulteren in het aanspreken van individueel talent van de leerlingen door het vak filosofie aan te gaan bieden, een schoolorkest op te richten én de hogeschool en universiteit te betrekken bij de organisatie van het profielwerkstuk.
- Het dyslexiebeleid wordt bijgesteld in relatie tot de inzet van remedial teaching (RT).
- Een aantal leerkrachten is aan het studeren om een eerstegraads bevoegdheid te behalen.

Impressie Marecollege Leiden

Inrichting en organisatie

In het afgelopen schooljaar is gewerkt aan de inrichting van de nieuwe organisatie. Hoewel de structuur van de toekomst wegens het ziekteverlof van een lid van de schoolleiding nog niet is geformaliseerd, is er vooral gewerkt aan de rol van de teamleider. In de schoolleiding is de rol van teamleider geherdefinieerd vanuit de visie dat leraren zoveel mogelijk betrokken moeten worden bij de ontwikkeling van beleid én het realiseren van de teamplannen. De rol van teamleider is onder andere gebaseerd op de visie van Verbiest (2014) over het vormen van professionele leergemeenschappen in een school. De teamleider wordt geacht drie rollen te vervullen:

1. Stimulerend leiderschap (werken aan een gezonde cultuur van samenwerking en het benutten van talenten binnen het team)
2. Onderwijskundig leiderschap (onderwijsverbetering vanuit de visie van de school)
3. Procesmanager (leidinggeven aan processen, voorwaarden scheppen voor het onderwijsleerproces).

Daarnaast is bewust ingezet op het vergroten van eigenaarschap van docenten. Enerzijds door het beleid met elkaar te formuleren en te evalueren. Maar ook door werkgroepen te faciliteren om beleid te ontwikkelen en uit te voeren zoals het leesbeleid, inhoudelijke verdieping van vergaderingen, onderzoek naar vormen van flexibiliseren in relatie tot motivatie van leerlingen etc.

Ook is er gewerkt aan het vormgeven van de leerlingenraad en het klassenouderoverleg zodat deze groepen advies kunnen geven aan de schoolleiding.

Onderwijs

Er is dit schooljaar veel aandacht geweest voor de leskwaliteit. Er is gewerkt aan doelgerichte lessen, aan feedback en een goede lesafsluiting. Daarnaast is het hele lerarencollege betrokken bij het onderzoek naar andere roostermogelijkheden om de motivatie van leerlingen te bevorderen. Een werkgroep neemt hierin het voortouw. Tijdens studiedagen is hier hard aan gewerkt. Er is een aantal scholen in de wijde omtrek bezocht, de bevindingen zijn gedeeld en hebben geleid tot een richting die past bij het Marecollege. Schooljaar 2018-2019 wordt dit nieuwe roostermodel voorbereid en het jaar erop uitgevoerd.

De onderwijsinspectie heeft de school bezocht voor het stelselonderzoek en was vol lof over de leskwaliteit, de sociale cohesie en de prettige sfeer op school. Een opsteker! We hebben besloten om koorzang voor alle zevende en achtsteklassers verplicht aan te bieden waarbij we een prachtig vak en een nieuwe traditie in het curriculum invoeren.

Leerlingaantal en financiën

Dit schooljaar is ingezet op een lichte groei van het leerlingaantal en dat is gelukt. Momenteel zijn 128 leerlingen aangemeld. Met name vanuit de vrijeschool onderbouw zijn meer leerlingen aangemeld. Het aantal vwo-leerlingen is licht toegenomen. Er zijn op verschillende gebieden budgethouders aangesteld en de financiën worden intensief gemonitord.

Het verhoogde aantal aanmeldingen is mede het resultaat van het verbeteren van de schoolprofilering en het versterken van de PR en de contacten met basisscholen. Komend schooljaar wil het Marecollege nog meer leerlingen werven. Hiervoor wordt een communicatiebureau in de arm genomen. De leerlingenraad is nieuw leven ingeblazen en er is een statuut voor de raad en een leerlingenreglement opgesteld. De leerlingenraad wordt begeleid door een docent en leert zich bekwamen in vergadertechnieken.

Personeel

Coaching voor ervaren leraren is verder uitgewerkt. Daarnaast is de gesprekscyclus verder geprofessionaliseerd. Teamleiders hebben hiervoor een training gevolgd. De functiemix is uitgerold, dat wil zeggen dat een aantal voortreffelijke docenten gepromoveerd is wat betreft hun inschaling.

Overige ontwikkelingen

- Er is een beurs aangevraagd in samenwerking met het stedelijk Gymnasium voor docenten om zich te verdiepen in metacognitieve vaardigheden.
- Er is een beurs aangevraagd om samen met het leerlingen van de basisschool het Mareland en de buurt een zomerfeest te organiseren.

Impressie De Vrijeschool Den Haag PO (Abbenbroekweg)

Onderwijs

Er werd in 2017 weer mooi en rijk onderwijs geboden, iedere dag in iedere klas. We zijn met elkaar in gesprek gegaan hoe je naast het individuele perspectief ook het groepspectief goed voor ogen houdt en zorgt voor passende didactiek. Daarnaast zijn ook de opbrengsten van belang. De opbrengsten laten over het algemeen een positieve trend zien, al is er zeker binnen het taalonderwijs nog extra aandacht nodig voor het tijdig op peil hebben van technisch lezen en spelling. Voor het toetsen van de rekenvaardigheden hebben we de SVT losgelaten en zijn we overgestapt op de Cito 3.0 rekentoets. De eindtoets lag dit jaar gelukkig weer net boven de landelijke norm. We hebben de ambitie dat de eindtoets daar in de toekomst wat ruimer boven uitkomt. In 2017 was de uitstroom naar het havo-vwo weer veel hoger dan in 2016. We hebben dit geanalyseerd en vastgesteld dat deze daling niet afwijkt van de normale jaarlijkse variatie. Wij geven relatief veel gemengde schooladviezen (vmbo-t/havo en havo-vwo), omdat de ervaring leert dat er in het VO nog veel kan gebeuren waardoor een enkelvoudig advies minder recht doet aan het kind. Voor (veel) meer informatie, zie scholenopdekaart.nl.

De leraren hebben ook hard gewerkt aan hun ontwikkeling: zij zijn vooral bezig geweest in het zichtbaar maken van aanpak en resultaten.

Sinds de invoering van passend onderwijs neemt het aantal zorgleerlingen toe. Voor deze leerlingen wordt extra ondersteuning (individueel arrangement) geboden of wordt plaatsing aangevraagd binnen het sbo of so. Dit is veel werk voor leerkrachten en IB-ers. In 2017 hebben we hier veel tijd in gestoken. Tegen het einde van het jaar leek er weer een meer werkbare situatie te ontstaan.

Leerlingenaantal en financiën

Het leerlingenaantal is al een aantal jaren stabiel (rond de 450 leerlingen) en de belangstelling van ouders is groter dan het beschikbare aantal plaatsen. Het goede nieuws is dat de school blijkbaar goed staat aangeschreven, het nadeel is dat we ouders en leerlingen moeten teleurstellen. In het kader van de wens om tot werkdruk verlichting te komen is er in 2017 een eerste inventarisatie gedaan om te kijken of we de klasgrootte kunnen beperken tot 26 leerlingen (nu: 28).

Financieel gaat het goed met de school: de begrote kosten liggen net iets lager dan de inkomsten: in 2017 was een positief resultaat van € 17.268. Kortom, nagenoeg alle beschikbare middelen komen allen ten goede aan het onderwijs.

Overige ontwikkelingen

- In 2018 wordt gekeken hoe de werkdruk verder kan worden teruggebracht, o.a. door kleinere klassen.
- In het taalonderwijs wordt het beleid verder aangescherpt en is er extra ondersteuning bij de uitvoering van dit beleid.
- We gaan verder met het in kaart brengen van leerdoelen en leerresultaten en we zorgen ervoor dat ons beleid nog beter aansluit bij het dyslexie en dyscalculie protocol.
- Professionalisering van de schoolcultuur moet leiden tot helderdere besluitvorming en naleving van de afspraken. Dit is een grote wens vanuit de medewerkers en wordt gezien als een belangrijk middel om de werkdruk te verlagen.
- De school krijgt een internationale afdeling (International Waldorfschool The Hague).

I - Algemeen beeld ZWN (VO en PO)**1. Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm**

Statutaire naam: Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland (ZWN)
(nummer 40407208 bij de Kamer van Koophandel)
Bestuursnummer: 95785
Vestigingsplaats: Den Haag
Rechtsvorm: Stichting
Brinnummers: 16TV voor het VO en 05WB voor het PO

Met ingang van 1 januari 2018 bestaat de raad van toezicht uit de volgende personen:

- o Dhr. M. de Bruine (voorzitter)
- o Dhr. R. Bakker
- o Mw. M. Boon (benoemd per 12 februari 2018)
- o Mw. K.C Jansen
- o Mw. M.A.C. Ruimers

De heer Galenkamp is met ingang van 1 januari 2018 teruggetreden als toezichthouder, nadat hij gedurende twee periodes een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan ZWN. Mevrouw Boon is in 2018 benoemd als opvolger.

De Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland (ZWN) vormt sinds 1 januari 2015 het bestuur en het bevoegd gezag van de volgende scholen:

- Drie VO-scholen voor Vrije School Voortgezet Onderwijs:
 - o Het Marecollege aan de Sumatrastraat 120 in Leiden;
 - o Het Rudolf Steiner College aan de Tamboerstraat 9 in Rotterdam;
 - o De Vrije School Den Haag aan de Waalsdorperweg 12 te Den Haag, tevens hoofdvestiging (VSDH-VO).
- Eén PO-school voor Vrije School Primair Onderwijs in Den Haag aan de Abbenbroekweg 7 genaamd De Vrije School Den Haag (VSDH-PO).

De bestuurder van de stichting is de heer mr. J.H.B. Jansen.

2. ZWN Doelstelling

De Stichting heeft, zonder winstoogmerk, ten doel het bevorderen van het vrijeschoolonderwijs volgens de pedagogische beginselen van Rudolf Steiner. De Stichting heeft in haar statuten staan dat zij haar doel wil bereiken door:

- a. het stichten en beheren van scholen voor vrijeschoolonderwijs;
- b. het in stand houden van tenminste:
 - o een school voor Vrije School Voortgezet Onderwijs in Leiden;
 - o een school voor Vrije School Voortgezet Onderwijs in Rotterdam;
 - o een school voor Vrije School Voortgezet Onderwijs in Den Haag;
 - o een school voor Vrije School Primair Onderwijs in Den Haag.
- c. het ontwikkelen, organiseren en begeleiden van cursussen in het kader van her-, na- en bijscholing, ook in het kader van contractonderwijs;
- d. het geven van voorlichting betreffende het onderwijs en het bestuderen van vraagstukken, die samenhangen met de verwezenlijking van het doel van de stichting;
- e. het samenwerken en onderhouden van contacten met de overheid, bedrijven en instellingen en personen, die eenzelfde dan wel een verwant doel nastreven;

- f. het bevorderen van een school- en organisatiecultuur geïnspireerd op de beginselen van Rudolf Steiner, zoals die zijn neergelegd in diens antroposofische en pedagogische geschriften;
- g. alle overige wettige middelen die het doel van de stichting bevorderen.

3. Visie van ZWN

ZWN stelt zichzelf tot doel dat leerlingen de aandacht krijgen die nodig is om zich in hun denken en doen te kunnen ontwikkelen tot kritische, sociaal betrokken en initiatiefrijke vrijdenkende creatieve mensen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Ons onderwijs is ook opvoeden. Onderwijs gaat immers verder dan alleen goed leren lezen of rekenen. Onderwijs staat ook in dienst van persoonlijkheidsvorming, zowel individueel als in relatie tot de sociale gemeenschap.
- Dat vraagt om onderwijs dat verbreedt en de ontwikkeling van de vrije persoonlijkheid aanmoedigt in cognitie, inventiviteit, originaliteit en creativiteit. Een aanpak gebaseerd op het mensbeeld uit de antroposofie, een visie op de mens, bestaande uit lichaam, ziel en geest (hoofd, hart en handen).

Dit zijn de voor ZWN de twee belangrijkste uitgangspunten uit het Identiteitsdocument dat door de Vereniging voor vrijescholen is opgesteld. ZWN onderschrijft de publicatie "Wat maakt de vrijeschool uniek?" (<http://www.vrijescholen.nl/wp-content/uploads/2015/03/Wat-maakt-de-vrijeschool-uniek-2015.pdf>).

Van belang is verder dat ZWN onderwijs biedt gebaseerd op de levensfasen van de leerlingen. Daarbij volgt de scholen de seizoenen en het ritme van de natuur. Elke vorm van leren wordt gezien als een creatief proces. De mogelijkheid om de lesstof te verdiepen wordt geboden in het periode onderwijs. Hierbij wordt in een aaneengesloten periode één van de vakken uit het leerplan gegeven gedurende een blokkur per dag.

4. Bestuurlijke inrichting en managementstructuur

Governance

- De beginselen van good governance zijn vanaf 2009 vertaald in de bestuurlijke structuur. Er is sprake van één bestuurder en een raad van toezicht, waarmee (bestuurs)uitvoering en toezicht functioneel gescheiden zijn. Dit is nader uitgewerkt in de statuten en in een intern reglement waarin de bevoegdheden van de rvt-leden, de bestuurder en de schoolleiders zijn vastgelegd.
- ZWN voldoet aan de code goed bestuur van zowel de VO Raad als de PO Raad. Zo voldoet ZWN aan de drie focuspunten waarmee de VO Raad toeziet op haar leden: het publiceren van het jaarverslag op de websites, beschikken over een actuele klokkenluidersregeling en het publiceren van nevenfuncties van de bestuurder en de toezichthouders.

Schoolleiding

- Elk van de VO-scholen heeft een meerhoofdige schoolleiding, waarbij de portefeuilles onderwijs, personeel en bedrijfsvoering onderling verdeeld zijn onder de (con)rectoren. Sinds enige jaren wordt daarbij gewerkt met teamleiders. Ter borging van een toenemende uniformiteit binnen ZWN functioneren permanente ZWN-brede werkgroepen onder aansturing van (con)rectoren rond diezelfde thema's (onderwijs, personeel en bedrijfsvoering). Relevante ontwikkelingen zoals de voorbereiding op het nieuwe inspectiekader (onderwijs), de wijzigingen in de cao (personeel) en het optimaliseren van het Magistergebruik (bedrijfsvoering) worden in deze werkgroepen voorbereid.
Binnen de PO-school is sprake van een coördinatieteam (CT), dat gevormd wordt door de schoolleider en teamleiders.
- In 2017 vond driewekelijks een bestuursvergadering voor het VO plaats, waarin de bestuurder in gezamenlijkheid met de rectoren de ontwikkelingen op de scholen bespreekt en (beleids)beslissingen neemt. Daarnaast vindt tweewekelijks werkoverleg plaats tussen de bestuurder en de rectoren/schoolleider.

Voor het PO is dit werkoverleg tevens het bestuurlijk overleg. Zes wekelijks vindt daarnaast een bestuursvergadering plaats tussen de twee Haagse vestigingen met de beide schoolleiders en de bestuurder.

- De overkoepelende mr voor de drie VO-vestigingen komt twee tot drie keer per jaar bijeen samen met de bestuurder en twee keer per jaar met de raad van toezicht. Omdat sprake is van één brinnummer is hierbij géén sprake van een gmr. Daarnaast zijn zogenaamde vestiging medezeggenschapsraden (vmr) in het leven geroepen. Op basis van de reguliere mr-bevoegdheden krijgt medezeggenschap, in afstemming met de rector, inhoud op de eigen vestiging. Het PO heeft een aparte mr, die frequent overlegt met de schoolleider. Daarnaast is er minstens een keer per jaar overleg met de bestuurder. Omdat sprake is van VO-scholen en PO-scholen en twee brinnummers, is het niet verplicht om een gmr te benoemen. Afsproken is dat de voorzitters van de beide medezeggenschapsraden (VO en PO) gezamenlijk een ad hoc gmr kunnen vormen, als er onderwerpen zijn die hen beiden betreffen en dit noodzakelijk blijkt te zijn. In de praktijk is dit nog niet voorgekomen.

Externe contacten

- ZWN is lid van de Vereniging voor vrijescholen, de VO-Raad, de VO-werkgeversvereniging De Coöperatie (zowel voor PO als voor VO), de PO-Raad en de VBS. Met deze instellingen vindt intensieve uitwisseling plaats, waarbij enerzijds sprake is van belangenvertegenwoordiging, anderzijds van kennisuitwisseling. De bestuurder is lid van het bestuur van de Vereniging voor vrijescholen, het zogenaamde Regio 2 bestuur van de VO-Raad en het VBS-bestuur.
- De vier scholen hebben via de rector/schoolleider en/of bestuurder contacten met de gemeente. Deze contacten betreffen onder meer de onderwerpen zorg, orde/handhaving, subsidies en huisvesting. Waar nodig en zinvol neemt de bestuurder het voortouw in de lokale contacten, met name bij bouwplannen.
- Regelmatig vindt afstemming plaats met bestuurders van de andere drie clusters voor VO-vrijescholen. Hierbij is sprake van intervisie, aansluitend op het advies van de VO-Raad met betrekking tot governance bij eenpitters. Daarnaast vindt inhoudelijke afstemming plaats over actuele zakelijke thema's (o.a. visitatie, onderwijskwaliteit, landelijke ontwikkelingen, nieuwe initiatieven).
- In de ZWN-regio zijn twee initiatieven gestart, waarbij ZWN-scholen als partnerschool fungeren om zo de kwaliteit van de vrijeschool te helpen realiseren en bewaken. Het betreft hier een vrijwillige ondersteuning, zonder verplichtingen en risico's voor de ZWN-scholen. In de regio zijn de volgende initiatieven gestart:
 - o Het Grotius in Delft is in augustus 2015 en heeft inmiddels 8 klassen, verspreid over drie leerjaren.
 - o Vrije School Zeeland in Vlissingen is in augustus 2016 gestart. Het Rudolf Steiner College treedt hierbij als moederschool op.
- Voor ZWN zijn in 2017 geen schriftelijke klachten ingediend bij de bestuurder.

Ontwikkelingen leerlingenaantallen

Het onderstaande overzicht maakt de ontwikkeling van de leerlingenaantallen in de afgelopen jaren zichtbaar. Voor het VO zijn deze aantallen exclusief het aantal VAVO-leerlingen¹.

¹ VAVO-leerlingen ontvangen onderwijs via de ROC's waarbij de financiering geheel wordt doorgegeven aan de ROC's: deze aantallen zijn hier derhalve niet meegerekend.

Aantal leerlingen per 1 oktober van de afgelopen jaren:

	1/2	9/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18
DH VO	434	638	624	624	662	701	748	756	793	800
groei		19	-14	0	38	39	47	8	37	7
groei-%		3	-2	0	6	6	7	1	5	0,9
RSC	438	702	690	655	661	726	774	833	878	909
groei		14	-12	-35	6	65	48	59	45	31
groei-%		2	-2	-5	1	10	7	8	5	3,4
MC	289	384	418	501	527	527	517	510	526	534
groei		23	34	83	26	0	-10	-7	16	8
groei-%		6	9	20	5	0	-2	-1	3	1,5
DH PO	437	424	411	413	422	453	439	451	441	446
groei		26	-13	2	9	31	-14	12	-10	5
groei-%		7	-3	0	2	7	-3	3	-2	1,1
ZWN VO	1161	1724	1732	1780	1850	1954	2039	2099	2197	2243
groei		56	8	48	70	104	85	60	98	46
groei-%		3	0	3	4	6	4	3	5	2,1
ZWN tot.	1598	2148	2143	2193	2272	2407	2478	2550	2638	2689
groei		82	-5	50	79	135	71	72	88	51
groei-%		4	0	2	4	6	3	3	3	1,9

5. Financiële Administratie

De financiële administratie voert onder meer de salarisadministratie, de leerlingenadministratie en de betalingen uit voor de vier scholen. De controller is tevens hoofd van de afdeling financiële administratie.

Relevante ontwikkelingen

- Op basis van een geactualiseerde risicoanalyse zijn per benoemde risico's maatregelen geïnterpreteerd en doorgevoerd.
- ZWN maakt gebruik van een geautomatiseerd systeem voor de ouderbijdrage. Voordeel is dat veel van de administratieve handelingen door ouders rechtstreeks gedaan kunnen worden en de vervolghandelingen deels gedigitaliseerd zijn.
- ZWN maakt gebruik van AFAS en beschikt zo over een hedendaagse salarisadministratie. In 2017 is besloten om gebruik te maken van InSite, waardoor de beschikbare informatie sneller door meer medewerkers benut kan worden. Eind 2017 is dit systeem ingevoerd evenals Qlikview: met dit systeem kan informatie over bezetting, salariskosten en verzuim eenvoudig worden ingezien door meerdere accounthouders.
- In 2018 wordt een nieuw administratiekantoor geselecteerd. Gestreefd wordt naar een bureau dat ook gebruik maakt van AFAS, zodat omzetting relatief eenvoudig is. Na overgang wordt besloten of proactieve (digitalisering factuurstroom) ingevoerd kan worden.

6. Bedrijfsvoering ZWN

6.1 Huisvesting

- De groei van het Rudolf Steiner College in Rotterdam leidt, binnen twee jaar na ingebruikneming van het nieuwe gebouw, al tot huisvestingsproblemen. In het afgelopen jaar waren 90 leerlingen uitgeloot voor de school van hun eerste keuze. zestig hiervan hadden het RSC als eerste keuze opgegeven. Besloten is om het aangrenzende voormalige Badhuis aan te kopen en te verbouwen tot lokalen.

Daarnaast heeft de gemeente een nevenvestiging aangeboden om een herhaling van de laatste forse uitloting te voorkomen.

- Den Haag kampt eveneens met ruimteproblemen ten gevolge van de leerlingengroei. Deze wordt verzacht doordat de gemeente een nevenvestiging ter beschikking heeft gesteld aan de 2^e Messstraat. De invulling hiervan geeft veel overlast ivm roosters en leraren die op en neer moeten fietsen, waardoor besloten is om deze overlast te spreiden over de afdelingen en het gebruik van deze nevenvestiging zo te beperken.
- Per 1 augustus 2018 start een internationale afdeling voor het PO. Gezocht wordt naar een structurele huisvesting. In de aanloopfase kan tijdelijk gebruik gemaakt worden van de 2^e Messstraat.
- In Leiden en op de Abbenbroekweg sluit de huisvesting goed aan bij het leerlingenaantal: in Leiden is de komende jaren nog ruimte om te groeien, al is het ruimtegebrek in de pauze nijpend. Nagegaan wordt op welke wijze dit opgelost kan worden. Voor de Abbenbroekweg geldt een wachtlijst: de school heeft geen mogelijkheden om verder uit te breiden.

6.2 Overige bedrijfsvoering

- In 2017 heeft een Europese aanbesteding voor ICT-hardware plaatsgevonden, waarbij twee partijen geselecteerd zijn die bij toekomstige leveringen *preferred supplier* zijn: in de komende vier jaar wordt degene met de meest aantrekkelijke aanbieding per levering geselecteerd. In 2018 wordt vastgesteld of het nodig is om ook het ICT-beheer Europees aan te besteden.
- Er is een externe beheerder aangesteld die de kwaliteit en het voldoen aan nieuwe regelgeving (privacy) over de vestigingen heen monitort. In 2017 is in dit kader een eerste nulmeting uitgevoerd, ter voorbereiding op de privacywetgeving (AVG) die per 25 mei 2018 in werking treedt.
- Het Veiligheidsplan voor ZWN is geactualiseerd en herzien. In 2018 wordt daar ook de wetgeving met betrekking tot privacy, datalekken en sociale veiligheid in verwerkt.
- De meerjarenonderhoudsplannen zijn in 2017 onderling vergeleken. Gebleken is dat er met verschillende grondslagen werd gewerkt. Besloten is om de plannen zó aan te passen dat zij onderling op elkaar aansluiten, waardoor zij beter vergelijkbaar zijn en het beter lukt om hier centraal op te sturen.
- De VO-scholen maken gebruik van Magister (het leerlingvolgsysteem) en Foleta (Foleta is een applicatie die betrekking heeft op FOrmeren LEssen en TArken). Streven is om deze systemen op gelijke wijze te gebruiken, tenzij de praktijk van de vestiging om een aanpassing vraagt. De werkgroep Magister stemt hierover af.

7. Verslag intern toezicht 2017 (B3) – deel jaarverslag van de raad van toezicht

In het jaar 2017 werd de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland (ZWN) voor het negende jaar bestuurd door het raad van bestuur/raad van toezicht model. Voor het vierde jaar was sprake van één gezamenlijke stichting voor PO en VO.

De raad van toezicht kwam in 2017 vijf keer bij elkaar in reguliere vergaderingen. Normaal vindt er twee keer per jaar een overleg plaats met de mr, wegens omstandigheden is, in overleg, besloten om dat dit jaar te beperken tot één bijeenkomst.

De samenstelling van de raad is met ingang van 1 januari 2018 gewijzigd. Na een openbare sollicitatieprocedure heeft de raad mevrouw Boon benoemd per 12 februari 2018 tot nieuw lid van de raad. Onderstaand zijn de toezichthouders en hun (neven)functies genoemd.

De raad kent twee commissies:

- Remuneratiecommissie: M. de Bruine
- Financiële (audit)commissie: R. Bakker en K.C. Jansen

Nagedacht wordt over het installeren van een onderwijscommissie.

De rvt heeft in haar toezichtkader beschreven op welke wijze en met welke frequentie zij toeziet op de rechtmatigheid en doelmatigheid. De visie van de stichting op het realiseren van onderwijskwaliteit is daarbij leidend. In dit kader zijn indicatoren benoemd die daarbij ondersteunend zijn. De rvt - dan wel de auditcommissie - volgt en bespreekt deze aspecten aan de hand van de Kaderbrief, de begroting, de kwartaalrapportage en de jaarrekening. Verder is in het toezichtkader beschreven dat de rvt ook op informele wijze via gesprekken met de mr en in de organisatie aan haar informatie komt.

De volgende thema's kregen aandacht:

- De jaarrekening over 2016 werd vastgesteld. De verbeter suggesties van de nieuwe accountant zijn overgenomen en ingevoerd.
- De raad heeft de Kaderbrief 2018 vastgesteld: deze brief vormt een gedegen basis voor de begroting.
- De begroting voor 2018 werd goedgekeurd en de meerjarenbegroting 2019-2022 is besproken.
- De remuneratiecommissie heeft aan het begin van het jaar een plan- en ontwikkelingsgesprek met de bestuurder gevoerd. Dit gesprek heeft geresulteerd in doelen en afspraken voor het kalenderjaar. Aan het einde van het jaar werd in een beoordelingsgesprek vastgesteld dat de afgesproken doelen gehaald zijn. De raad heeft kunnen vaststellen dat de bestuurder op basis van de gerealiseerde doelen goed heeft gefunctioneerd.
- De auditcommissie heeft diverse malen met de bestuurder overlegd: met betrekking tot jaarrekening 2016, de kaderbrief 2018 en de begroting 2018. Daarnaast heeft tussentijdse afstemming plaatsgevonden, onder meer naar aanleiding van de managementrapportages.
- Nadat vorig jaar een evaluatie onder externe begeleiding heeft plaatsgevonden is het afgelopen jaar een evaluatie gehouden in eigen beheer.
- In 2017 vond één gesprek plaats met vertegenwoordigers van de mr ZWN VO. Gesproken is onder meer over het concept-toezichtkader, de uitkomsten van het medewerkersonderzoek en de inrichting van de mr/vmr in relatie tot het onderscheid in onderwerpen die op bovenschools of op vestigingsniveau worden afgehandeld.
- In 2017 heeft de raad onder leiding van dhr. Klifman (B&T advies) een concept-toezichtkader opgesteld. Verder is de kwaliteit van het onderwijs aan de hand van verschillende invalshoeken regelmatig besproken en intensief gevolgd, onder meer ter voorbereiding op het nieuwe inspectiekader. Ook zijn het bouwtraject in Rotterdam en het plan voor een internationale afdeling (IGBO) uitgebreid besproken. Verder was de raad intensief betrokken bij het bestuurlijke visitatietraject van de bestuurder vanuit de VO-Academie/VO Raad.
- In 2017 heeft de rvt de honorering binnen ZWN getoetst aan de WNT. De salarissen van zowel de bestuurder als de toezichthouders voldoen aan de wettelijke normen. Op grond van de WNT kwalificeert de raad zichzelf en de algemeen directeur/bestuurder als topfunctionaris. De beloningscomponenten zijn in de jaarrekening opgenomen.
- De vernieuwde Code Goed Onderwijsbestuur VO werd besproken en ingevoerd.

De leden van de raad van toezicht hebben deel genomen aan een aantal landelijke trainingen over het toezichthouden en ook aan de landelijke bijeenkomst van raden van toezicht uit het Vrijeschool VO-onderwijs.

Vergoeding in 2017

Voor de leden van de raad van toezicht geldt vanaf 2015 de volgende honorering (bedragen zijn inclusief BTW), gebaseerd op de voormalige adviestabellen van de VTOI, en binnen de kaders van de WNT:

Voorzitter	€ 4.875
Lid	€ 3.250
Per commissie (audit en remuneratie)	€ 900

Functies en nevenfuncties leden raad van toezicht:

Lid (met hoofdfunctie buiten ZWN)	(on)betaalde nevenfuncties
M. de Bruine – voorzitter raad van bestuur Stichting Koninklijke Visio	- bestuurslid Stichting Fonds Hartewensen buitengewoon lid van het Nederlands Oogheekundig Gezelschap (NOG) - arbiter Scheidsgerecht Gezondheidszorg - lid rvt Stichting Zorgbalans te Haarlem
M. Boon – onderwijs pedagoog voor de afdeling Educatie van de Hogeschool Leiden	
R. Bakker - voorzitter raad van bestuur Rafaelstichting	- voorzitter bestuur Edith Maryon College - lid bestuur stichting Grondslag - voorzitter bestuurscommissie arbeidsmarktzaken CONO - lid curatorium Lievegoed Leerstoel (UVA)
K. Jansen (eigenaar LaJansen)	- Penningmeester wijkvereniging Professoren- en Burgemeesters wijk in Leiden
M. Ruimers (tot 1 juli 2016 Hoofd HR, RDW)	- voorzitter commissie Integer Handelen, Sociale Verzekeringsbank - lid van de raad van toezicht, Grafisch Lyceum Rotterdam

8. Bestuurlijke evaluatie 2017

De raad van toezicht en de bestuurder maken jaarlijks bestuurlijke afspraken. Deze worden vastgelegd in een jaarplan, dat geëvalueerd wordt in het jaarlijkse beoordelingsgesprek met de bestuurder. Veel van de aspecten van deze evaluatie zijn in dit jaarverslag opgenomen. Hieronder wordt ingegaan op door de raad gestelde prioriteiten.

- Behoud positieve beoordeling Inspectie: in 2017 is op de vier scholen gewerkt aan de borging van de positieve resultaten, hetgeen over dit jaar tot een positieve beoordeling heeft geleid. Er is intensief gewerkt aan de voorbereiding rond de implementatie van het nieuwe inspectiekader in de vorm van een landelijk kwaliteitskader voor vrijescholen.
- Behoud 15% weerstandsvermogen: op ZWN-niveau is de taakstelling behaald, ondanks de bijstelling van het weerstandsvermogen door het buiten beschouwing laten van de eeuwigdurende vordering op OCW. Voor de komende jaren zijn ratio's ontwikkeld die een betrouwbaar beeld geven van de financiële situatie.
- Opstellen heldere uitgangspunten mbt professioneel gedrag: hiertoe zijn de Krijtlijnen ZWN opgesteld, waarin onder meer gewenst gedrag benoemd is. Aandachtspunt is de vertaling hiervan naar het handelen van de leraren in de klas en het borgen hiervan door middel van een gedegen gesprekscyclus tussen teamleiders en leraren.
- Het realiseren van een gezaghebbende bestuurlijke houding: de rvt heeft vastgesteld dat de bestuurder meer gezag heeft verworven in de scholen. Tegelijkertijd is er meer behoefte aan sturing bijvoorbeeld met betrekking tot het verder implementeren van de Krijtlijnen. Van belang is daarbij het innemen van een autonome bestuurlijke houding met een intern referentiekader (zoals ook door de visitatiecommissie wordt geadviseerd). De bestuurder benadrukt dat zijn taak onder mee bestaat uit het behartigen van de belangen van de stichting: dit geeft meer helderheid dan de verwijzing naar "bovenschoolse aspecten", die in het verleden vaak gehanteerd werd.
- Agenderen van actuele toekomstgerichte thema's: de volgende thema's zijn in 2017 opgepakt: starten landelijke VS-leraren opleiding, starten basis/kader opleiding in Rotterdam, onderzoek Internationale school, initiëren slagkracht innovaties in de scholen op basis van aanvullende investeringen en initiëren funderen vrijeschool kwaliteit ivm Inspectiekader
- Leerlingengroei: afspraak was dat het aantal leerlingen met 26 leerlingen zou groeien van 2655 naar 2681. Het uiteindelijke aantal is uitgekomen op 2691, 10 leerlingen

meer. De opbouw is als volgt: Leiden: van 526 naar 536: +10 (5 extra), Rotterdam: van 880 naar 909: +16 (3 extra), Den Haag : van 794 naar 800: +6 (6 extra), Den Haag PO: van 441 naar 446: +5 , 4 minder, met wachtlijst bij kleuters.

9. Financieel resultaat ZWN 2017

9.1 Algemeen

ZWN laat voor 2017 een positief resultaat zien van € 270.895 voor resultaatsbestemming. Na resultaatsbestemming komt het positieve saldo uit op € 157.814. Dit is € 36.566 lager dan het positieve saldo in 2016, te weten € 307.461. Dit positieve resultaat voor resultaatbestemming wordt voor het grootste deel veroorzaakt door Rotterdam (+€ 479.459) en door de Abbenbroekweg (€ 62.175). Het saldo is vervolgens verlaagd door een negatief saldo in Den Haag (€ 187.903) en Leiden (€ 82.836).

In de afgelopen jaren liep het positieve saldo steeds verder op, met een daling van dit saldo ten opzichte van het afgelopen jaar hebben de investeringen in het afgelopen jaar het gewenste resultaat gehad.

Rechtmatigheid en doelmatigheid

Het bestuur ziet naast de rechtmatigheid toe op de doelmatigheid. De vrijeschool-uitgangspunten zijn daarbij leidend. De stichting ziet doelmatigheid daarbij echter niet als een doel op zich. Het bestuur en de scholen zoeken naar de optimale verhouding tussen onderwijskwaliteit en kostenbewustzijn, waarbij gestreefd wordt naar een zo hoog mogelijke onderwijskwaliteit op basis van de huidige middelen. De scholen werken aan het meer inzichtelijk maken van de eigen onderwijskwaliteit (naast de deugdelijkheidseisen), zodat deze ook beter afgezet kan worden tegen de kosten. Daarnaast wordt gekeken wat enerzijds pedagogisch, anderzijds financieel de verantwoorde groeps grootte is, en worden de resultaten door middel van visitatie vergeleken met vergelijkbare scholen. Ook in professionalisering en opleiding besteedt de stichting aandacht aan kwaliteitsverbetering en daarmee aan doelmatiger werken. Tot slot wordt binnen scholen onderzocht of een meer flexibel rooster kan leiden tot meer eigenaarschap bij leerlingen en leraren en daarmee aan een vergroting van de doelmatigheid.

Toelichting op de inkomsten

De hogere Rijksbijdragen ten opzichte van de begroting worden veroorzaakt door hogere bijdragen voor personeel, de functiemix, leerplus arrangement, niet begrote bijdragen voor de lente- en zomerschool en meer lerarenbeurzen dan begroot.

De overige overheidsbijdragen zijn hoger omdat op het moment van begroten een aantal toegekende gemeentelijke subsidies niet bekend was. Het gaat hierbij om het schoolontwikkelbudget voor Rotterdam, subsidie in het kader van de Verlengde schooldag en Veilige School voor het VO in Den Haag en subsidie voor het Integraal Plan voor het PO.

Daarnaast is in Leiden subsidie ontvangen voor een promotiebeurs. Deze subsidie was niet begroot. Verder waren zowel de kosten als de opbrengsten van schoolreizen hoger dan begroot doordat er meer schoolreizen georganiseerd zijn ten opzichte van de begroting.

Toelichting op de uitgaven

De personeelslasten zijn hoger dan begroot. Dit komt deels doordat de kosten van ziektevervangingskosten aanzienlijk hoger waren dan begroot. Het ziekteverzuim was hoger dan verwacht, maar ook de kosten van tijdelijk personeel, niet in loondienst, zijn hoger dan de kosten van personeel in loondienst. De invulling van de vacature van rector in Leiden heeft ook langer op zich laten wachten dan voorzien. Dit heeft extra kosten met zich mee gebracht.

Als gevolg van een hogere stijging dan verwacht van het leerlingenaantal is er ten opzichte van de begroting één klas extra bij gekomen.

Voor de afschrijvingen geldt dat het gedeelte dat gefinancierd is vanuit de bestemmingsreserve niet begroot is.

De oorzaak van de hogere overige lasten worden veroorzaakt door hogere kosten van schoolreizen, omdat meer reizen georganiseerd zijn dan begroot. Dit is het gevolg van de groei van het leerlingaantal. Hier tegenover staan ook hogere opbrengsten. Daarnaast zijn de leerlinggebonden kosten aanzienlijk hoger. Dit komt grotendeels doordat de kosten en opbrengsten in verband met de lente- en zomerschool niet begroot waren.

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Afwijking 2017 €
Baten			
Rijksbijdragen	18.914.364	18.332.603	581.761
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	555.863	364.905	190.958
Overige baten	1.926.749	1.742.921	183.828
Totaal baten	21.396.976	20.440.429	956.547
Lasten			
Personeelslasten	16.705.832	16.013.688	-692.144
Afschrijvingen	470.206	408.679	-61.527
Huisvestingslasten	1.394.134	1.362.585	-31.549
Overige lasten	2.560.266	2.287.257	-273.009
Totaal lasten	21.130.438	20.072.207	-1.058.231
Saldo baten en lasten	266.538	368.222	-101.684
Financiële baten en lasten	4.357	18.000	-13.643
Resultaat voor resultaatbestemming	270.895	386.222	-115.327
Resultaatbestemming	-113.081	0	-113.081
Resultaat na resultaatbestemming	157.814	386.222	-228.408

9.2 Ratio's

Uit het onderstaande overzicht blijkt dat alle ratio's er het afgelopen jaar op vooruit zijn gegaan. Ook liggen alle ratio's op of boven de ZWN-streefwaarden, afgezien van de nieuwe ratio gecorrigeerd weerstandsvermogen. Deze ratio is recent in de Kaderbrief 2018 vastgesteld op basis van extern onderzoek: de komende jaren wordt deze streefwaarde bereikt volgens de meerjarenbegroting, al zal ten gevolge van de bouwplannen in Rotterdam eerst nog een daling optreden.

Indicator ²	Inspectie-signalering	2015	2016	2017	ZWN-doel 2018
Solvabiliteit 2	>30 %	58%	61 %	64 %	>50%
Liquiditeit	>0,75	1,38	1,81	1,96	>1,90
Weerstandsvermogen	>5%	21 %	17 %	18%	15-20 %
Gecorrigeerd weerstandsvermogen voor mva	nvt	Nvt	5 %	6 %	8-13 %

² De definities van de indicatoren zijn opgenomen in bijlage 1.

9.3 Blik vooruit

Voor de jaren 2018 tot en met 2021 is een beleidsrijke meerjarenbegroting opgesteld met positieve resultaten. In dit overzicht zijn alle aangekondigde rijksbezuinigingen verwerkt. Dit laat onverlet dat niet uitgesloten kan worden dat de komende jaren nieuwe bezuinigingen plaatsvinden. De ontwikkelingen op het gebied van de cao hebben in het verleden nadelige consequenties gehad op de bedrijfsvoering: in de toekomst kan dit niet worden uitgesloten.

In het afgelopen jaar is gebleken dat met name een fors aantal zieken in Den Haag tot een aanzienlijke overschrijding van de kosten kan leiden. In de toekomst wordt nagegaan op welke wijze een voorziening uitgebreid kan worden voor dergelijke risico's. De herverdeling van de kostenverdeelstelsel van OCW is een ontwikkeling waarmee rekening gehouden moet worden. Op basis van de eerste contouren is geen, of slechts in beperkte mate, sprake van negatieve herverdeeleffecten voor ZWN. Bij de verdere uitkristallisering zullen deze effecten nader in beeld gebracht moeten worden.

In 2017 heeft ZWN voldaan aan de Regeling beleggen en belenen en derivaten: uitgangspunt is dat de stichting geen gelden belegt, gezien de daarbij geldende risico's. Het Treasury Statuut is in 2017 aangepast en voldoet daarmee aan de wetswijziging uit 2016.

9.4 Continuïteit

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting gekeken naar de vooruitzichten van de organisatie op het gebied van continuïteit. Dit aspect wordt, als daar aanleiding toe is, ook bij elk voortgangsverslag van de bestuurder aan de raad van toezicht belicht. Op hoofdlijnen is duidelijk dat de scholen zich bevinden in een regio waar voorsnog geen krimp van het aantal leerlingen is, alleen in Leiden wordt op termijn krimp verwacht. Daarnaast is sprake van een landelijke trend, waarbij vrijescholen groeien. Ook ZWN kent deze groei, maar op dit moment lijkt vooral de vestiging in Rotterdam van deze trend te profiteren.

Onderwijs is in principe een stabiele sector: er zijn altijd leerlingen die onderwijs behoeven en er is politiek voldoende draagvlak voor tenminste een basisbekostiging. De diverse internationale ontwikkelingen (kredietcrises) hebben wel duidelijk hun impact op de beschikbare middelen, maar leiden, voorsnog, niet tot een aantasting van de bestaanszekerheid. De verwachting is dat dit ook in de (nabije) toekomst niet het geval zal zijn. Ter versterking van de eigen positie is gestuurd op groei van het weerstandsvermogen, dat van 8% naar 18% is gestegen in 8 jaar. Het afgelopen jaar is vastgesteld dat een belangrijk deel van dit weerstandsvermogen bestaat uit bestemmingsreserves en vaste activa. Om een betrouwbaarder beeld te krijgen van de daadwerkelijke weerstand is gekozen voor het gecorrigeerde weerstandsvermogen, dan aanzienlijk bescheidener is: 6% in 2017. Tegelijk ligt het streefpercentage hier ook lager: 8-13%. Ook de komende jaren is de begroting zo ingericht dat gestuurd wordt op een passend rendement: niet met het doel om geld aan het onderwijs te onttrekken, maar om te kunnen garanderen dat de opgebouwde weerstand intact kan blijven en zo ook korte termijn schommelingen op te kunnen vangen, zodat de gezonde basispositie ook voor de lange(re) termijn gehandhaafd kan blijven.

Jaarlijks wordt voorafgaand aan het opstellen van de begroting een Kaderbrief opgesteld, waarin de ambities en risico's benoemd worden. Dit vormt de basis voor een beleidsrijke meerjarenbegroting, waarbij tevens een risico-paragraaf is opgenomen. Naast het benoemen van de risico's zijn ook eventuele maatregelen benoemd, die in kunnen gaan, als de genoemde risico's optreden. Voor de komende jaren is een positieve sluitende meerjarenbegroting afgegeven. Op grond van de onderstaande tabel wordt duidelijk dat in 2018 een stijging begroot is van onderwijzend personeel, aansluitend bij de leerlingengroei, met name in Rotterdam. Hier staat derhalve een toename van de rijksbijdrage tegenover. De meerjarenbegroting is verder conservatief opgesteld, waarbij

geen vergaande groei is geprognosticeerd: dit wordt van jaar tot jaar ingeschat gezien de fluctuatie op de onderwijsmarkt. Daarnaast blijkt dat de capaciteit van de gebouwen en de gunfactor van de omliggende besturen een beperkende factor is met betrekking tot de groei.

Door buitenstaanders wordt de relatief gemiddeld hoge ouderbijdrage als risicofactor beschouwd. In formele zin is dit juist: er is immers sprake van een vrijwillige bijdrage die niet afdwingbaar is. Desalniettemin is voor de meeste ouders duidelijk waar deze middelen voor worden ingezet: de extra vakken en kwaliteit van onderwijs en materiaal. In principe komen alle extra inkomsten ten goede aan het onderwijs dat aan hun kinderen wordt geboden. Jaarlijks wordt hierover verantwoording afgelegd aan ouders in het ouderoverleg. Gezien de historische ontwikkeling is er geen aanleiding om dit punt als serieuze bedreiging op te vatten. Dit laat onverlet dat deze inkomsten jaarlijks nauwlettend gemonitord worden.

Tot slot een belangrijk aspect met betrekking tot de continuïteit (conform de regelgeving): het huisvestingsbeleid. In de komende jaren zijn hier, behalve voor Rotterdam en Den Haag geen investeringen te verwachten. Rotterdam heeft voldoende ruimte opgebouwd om een beperkte aanbouw te kunnen financieren. Van doordecentralisatie is vooralsnog in geen van de betrokken gemeenten sprake. In Den Haag gaat het vooral om het in gebruik nemen van de tijdelijke voorziening aan de tweede messstraat voor het VO en de internationale afdeling. Er loopt een subsidieaanvraag bij de gemeente.

A Gegevensset

A1

KENGETAL	2017	2018	2019	2020
Personele bezetting in FTE				
- Management/ Directie	10,36	12,10	11,68	11,68
- Onderwijzend personeel	175,83	181,99	182,31	185,11
- Overige medewerkers	42,39	37,76	36,48	36,48
Totaal in FTE	228,58	231,85	230,46	233,26
Leerlingenaantallen	2.713	2.789	2.869	2.933

A2 Meerjarenbegroting

Balans

ACTIVA	2017	2018	2019	2020
VASTE ACTIVA				
Materiële VA	2.687.312	2.728.013	3.452.576	2.970.639
Financiële VA	7.470	7.600	7.700	7.800
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.694.782	2.735.613	3.460.276	2.978.439
Vorderingen	861.028	340.000	345.000	350.000
Liquide middelen	4.425.457	4.736.277	3.856.291	4.252.497
VLOTTENDE ACTIVA	5.286.485	5.076.277	4.201.291	4.602.497
TOTAAL ACTIVA	7.981.267	7.811.890	7.661.567	7.580.936

PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN				
Algemene reserve	45.423	45.423	45.423	45.423
Algemene reserve Publiek	-686.599	-514.036	-446.983	-436.800
Algemene reserve Privaat	2.810.234	2.810.234	2.810.234	2.810.234
Bestemmingsreserves publiek	1.655.931	1.450.085	1.274.264	1.133.002
VOORZIENINGEN	957.183	1.004.045	1.065.446	1.197.850
LANGLOPENDE SCHULDEN	251.818	158.862	105.906	52.950
KORTLOPENDE SCHULDEN	2.947.277	2.857.277	2.807.277	2.778.277
TOTAAL PASSIVA	7.981.267	7.811.890	7.661.567	7.580.936

Staat/ Raming Baten en Lasten

BATEN	2017	2018	2019	2020
Rijksbijdrage	18.914.364	18.613.747	19.012.509	19.461.496
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	555.863	660.699	635.524	638.357
Overige baten	1.926.749	1.986.712	2.032.310	2.034.865
TOTAAL BATEN	21.396.976	21.261.158	21.680.343	22.134.718
LASTEN	2017	2018	2019	2020
Personeelslasten	16.705.832	16.688.460	17.037.860	17.501.776
Afschrijvingen	470.206	426.753	451.958	426.733
Huisvestingslasten	1.394.134	1.472.600	1.465.100	1.471.100
Overige lasten	2.560.266	2.513.282	2.498.309	2.497.810
TOTAAL LASTEN	21.130.438	21.101.095	21.453.227	21.897.419
Saldo baten en lasten	266.538	160.063	227.116	237.299
Financiële baten en lasten	4.357	12.500	12.500	12.500
Resultaat voor resultaatbestemming	270.895	172.563	239.616	249.799
Resultaatbestemming	-113.081			
Resultaat na resultaatbestemming	157.814	172.563	239.616	249.799

Op grond van de bovenstaande cijfers bestaat de belangrijkste ontwikkeling uit de mutatie van het aantal leerlingen, de facto stichtingsbreed een stijging. Deze stijging vertaalt zich in een stijging van het personeel. In aanvulling worden in toenemende mate investeringen en beleidsintensiveringen gedaan onder meer op het gebied van scholing. Enerzijds in verband met de bevoegdheden, anderzijds om de ontwikkeling van de leraren te stimuleren.

B1. Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Het risicobeheersing- en controlesysteem is opgezet om inzicht te krijgen in de mate waarin de strategische en operationele doelstellingen worden gerealiseerd, of er betrouwbare financiële rapportages zijn en of de navolging van relevante wet- en regelgeving is gegarandeerd.

Daarnaast bestaat het interne risicobeheersingssysteem uit:

- Planning- en control cyclus, met daarin onder andere:
Meerjarenbegroting (exploitatie, liquiditeit en investeringen) opgebouwd vanuit de formatieplanning voorafgaand aan het schooljaar en opgesteld binnen de door de raad van toezicht gestelde kaders. Verantwoording vindt plaats d.m.v. vier rapportages per verslagjaar en wordt afgerond met de jaarrekening. Alle rapportages zijn opgesteld volgens de standaard rapportagestructuur en de handleiding voor de inrichting van de financiële verslaglegging.
- Risico analyse:
In 2013 is een risico analyse opgesteld. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd.

De werking van deze systematiek heeft enerzijds een preventief effect, waarbij de noodzakelijke omvang van het gecorrigeerd weerstandvermogen getoetst wordt aan de hand van de risico's. Tevens wordt jaarlijks een rendementseis vastgesteld op basis van de risicoanalyse. Verder wordt gedurende het jaar gestuurd op de realisatie ten opzichte van de begroting aan de hand van kwartaalrapportages.

B2. Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

- Tegenvallende groei van het aantal leerlingen: als de (beperkte) geprognosticeerde groei bij de vier scholen niet gerealiseerd wordt door tegenvallende aanmeldingen zullen de inkomsten dalen. Hierbij geldt dat een daling van het aantal leerlingen (c.q. het niet realiseren van de prognose) in maart-mei van het voorafgaande jaar voorzienbaar is. Hierdoor kunnen scholen reeds in datzelfde jaar maatregelen nemen bij het maken van de formatie voor het komende schooljaar. Hierdoor treedt het nadelige effect van leerlingendaling pas in het volgende kalenderjaar op, waardoor de begroting tijdig aangepast kan worden. Pas bij bovengemiddelde verschuivingen kunnen de effecten hiervan meer ingrijpend van aard zijn. Voor 2018 wordt derhalve niet verwacht dat dit punt een risico oplevert, zolang de splitsingsnorm voldoende bewaakt wordt.
- Nieuw bekostigingsmodel: het nieuwe kabinet pakt dit thema weer op. In de komende twee jaar wordt bekend hoe de contouren van het nieuwe bekostigingsmodel er uit komen te zien en wat de consequenties zijn voor de scholen. Vooralsnog is het beeld dat elke vestiging een vaste voet krijgt/behoudt: hiermee lijken negatieve herverdeelteffecten voor onze scholen beperkt te blijven.
- Ouderbijdrage: de scholen zijn voor een deel afhankelijk van de vrijwillige ouderbijdrage. In de afgelopen jaren gaf deze bijdrage geen grote schommelingen te zien, al blijft het innen van de toezegging soms lastig. Op dit moment wordt ingeschat dat de ouderbijdrage constant blijft en dat eventuele daling per leerling kan worden opgevangen door groei van het aantal leerlingen.
- Overige rijksbezuinigingen/maatregelen: in de afgelopen jaren zijn scholen vaak verrast door extra kosten (bijstelling pensioenpremie, werkgeverslasten, btw etc.) en onverwachte bezuinigingen. Op dit moment lijken alle noodzakelijke bezuinigingen ingeboekt en zijn geen grootse nieuwe bezuinigingen aangekondigd. Gezien de huidige stand van het weerstandsvermogen en het feit dat er geen concrete signalen zijn dat er extra bezuinigingen aan zitten te komen is voor dit risico geen nadere reservering gemaakt. Desondanks zijn er wel maatregelen benoemd die uitgevoerd kunnen worden als dit nodig mocht zijn (zie onder).
- Aansprakelijkheid privacylek/AVG: met de nieuwe wetgeving op dit punt is een nieuw risico ontstaan voor de scholen. De scholen hebben maatregelen genomen om dit

risico te beperken: er is een protocol opgesteld waarin beschreven staat welke stappen gezet moeten worden in geval van een datalek dat is ontstaan, verder is met de externe ict-beheerder nadere afspraken gemaakt over het voorkomen van lekken.

- Grote aantallen zieken: het afgelopen jaar waren er relatief veel zieken op de vestiging in Den Haag, hetgeen leidt tot hoge vervangkosten. Nagegaan wordt op welke wijze de bestaande voorziening op dit punt versterkt kan worden.

B3. Rapportage toezichthoudend orgaan

Deze rapportage is opgenomen onder punt 7 bij "Algemeen beeld ZWN"

II - ZWN voortgezet onderwijs: Rotterdam, Leiden en Den Haag

1. Algemeen beeld voortgezet onderwijs

Onder de stichting vallen drie vrijescholen voor voortgezet onderwijs. Oorspronkelijk hadden deze scholen allen een regio functie, binnen de eigen gemeente is geen sprake van postcode gebieden die een significant groter aandeel hebben in de toestroom van leerlingen.

Gemeente van afkomst leerlingen:

School	Voedingsgebied 2017			
Vrije School Den Haag	Den Haag - 77,5%	Delft - 5,7%	Zoetermeer - 3,8%	Overig - 13%
Rudolf Steiner College	Rotterdam - 65,8%	Dordrecht - 5,4%	Capelle - 4,1%	Overig - 24,7%
Marecollege	Leiden - 47,9%	Leiderdorp - 10,2%	Kaag - 11,3%	Overig - 30,6%

Voor alle drie de scholen geldt dat zij in de afgelopen jaren steeds minder een regio-school worden en meer een school voor leerlingen in de gemeente waarin de school is gevestigd.

Zowel de gemeente Leiden als Rotterdam geven op termijn een lichte daling te zien in de prognose van het totaal aantal leerlingen. In de gemeente Den Haag wordt een lichte groei voorzien. De ervaring leert dat de ontwikkeling van het aantal vrijeschool leerlingen slechts een beperkte relatie heeft tot de ontwikkelingen in de gemeente. De afgelopen vijf jaar kent een landelijke groei van vrijeschool leerlingen met 5% per jaar.

2. Onderwijs

2.1 Algemeen

- In 2017 hebben alle scholen een basisarrangement ontvangen van de inspectie. Alle opbrengsten zijn daarmee op orde. In de afgelopen jaren hebben de scholen zich de beoordelingssystematiek van de inspectie eigen gemaakt, waardoor er een werkwijze is ontstaan waarbij tijdig gesignaleerd wordt als een van de indicatoren niet aan de gestelde normen voldoet. Vervolgens worden acties ondernomen om dit tijdig te herstellen.
- In 2017 hebben de vrijescholen op landelijk niveau gewerkt aan de voorbereiding op het nieuwe inspectiekader 2017. Dit kader biedt de scholen de kans om eigen eisen aan kwaliteit te formuleren. Samen met het lectoraat Waarde(n) van het Vrijeschoolonderwijs van de Hoge School Leiden is een notitie Kwaliteit Vrijescholen ontwikkeld. Deze notitie is met de inspectie afgestemd, waarbij waardering is uitgesproken over zowel de inhoud als de proactieve houding op dit punt.
- Het vmbo-t examen voor de drie scholen is geheel ingevoerd. Dit was noodzakelijk door het wegvallen van de IVO-route. De examenresultaten laten, met name in Den

Haag, een daling zien van de resultaten, die hiermee te maken heeft. De school heeft verbeterplannen gemaakt om dit op te vangen.

- Het toelatingsbeleid is als volgt: alle leerlingen, die voldoen aan de niveau-eisen kunnen worden toegelaten tot de vrijeschool. Bij de aanmeldingsprocedure geldt een voorrangprocedure voor leerlingen die van een vrije basisschool komen. Verder geldt de zogenaamde "broertjes/zusjes"-regeling.

2.2 Schoolplan 2015-2019

In 2016 is de voortgang van het Schoolplan 2015-2019 met de mr geëvalueerd. Genoemd is dat het Schoolplan op onderdelen abstract is, omdat de afzonderlijke onderdelen in jaarplannen op de scholen zijn uitgewerkt. Dit maakt een exacte evaluatie lastig. Afgesproken is om de evaluatie meer op detailniveau te doen op de afzonderlijke vestigingen. Vastgesteld is om een nadere prioritering in het Schoolplan aan te brengen. De volgende drie thema's zijn geselecteerd en hebben de komende jaren de aandacht:

1. Zorgen dat leerlingen actieve leerlingen worden (punten 1 en 2 uit het Schoolplan)

Met een actieve leerling wordt bedoeld: leerlingen die gemotiveerd hun eigen ontwikkeling ter hand nemen. Dit resulteert in een goede werkhouding, participatie bij de lessen inclusief feedback richting leraar en de eigen ontwikkeling, naast deelname aan de leerlingenraad etc.

2. Maatwerk en flexibiliteit brengen in ons aanbod, oa door een VS-vorm van gepersonaliseerd leren (punt 3 uit het Schoolplan)

Gepersonaliseerd leren, dat wil zeggen ervoor zorgen dat leerlingen binnen de sociale context een individuele, uitdagende route kunnen gaan.

3. Vergroten professionaliteit van collega's (punten 10 en 14 uit het Schoolplan)

Professionaliteit vergroten, dat wil zeggen het vergroten van competentie, sociale verbondenheid en de autonomie (door inzet deskundigheidsbevordering, herijking organisatiestructuur in het kader van zeggenschap en scholingsbeleid) en daarover verantwoording afleggen.

De overige punten uit het Schoolplan ZWN blijven onverkort van kracht, maar met een lagere prioriteit. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de schooljaarplannen bewaakt dat deze schoolspecifieke plannen – naast de actualiteiten in de afzonderlijke scholen – goed aansluiten bij de voortgang van het Schoolplan ZWN. Het Schoolplan is te vinden op de websites van de afzonderlijke scholen.

2.3 Prestatiebox

In 2012 is gestart met de invulling van de afspraken die voort zijn gekomen uit het bestuurlijk akkoord tussen de VO-Raad en de Minister van Onderwijs. Gestart is met het houden van een nulmeting. Vervolgens zijn de scholen aangemeld bij het "Scholen aan Zet"-initiatief (SAZ) en is de nulmeting in gezamenlijkheid geanalyseerd. Als hoofdthema is gekozen voor differentiatie. In Vensters voor Verantwoording is de voortgang bijgehouden. Voor de verschillende thema's levert dit het volgende overzicht op:

Prestatiemonitor

	Meting uitgevoerd	Plan van Aanpak	Realisatie
Gemiddelde CE cijfer voor kernvakken	X	X	gereed
Verschillen tussen leerlingen signaleren (en zo nodig actie ondernemen)	X	X	in proces
Ambitieuze leercultuur d.m.v. profiel voor talentontwikkeling	X	X	in proces
Goed HRM-beleid d.m.v.			
- Bijhouden bekwaamheidsdossier	X	X	gereed
- Functioneringsgesprekken	X	X	gereed
- Tevredenheid beginnende leraren	X	X	in proces

2.4 Sectorakkoord/VO 2020

Het sectorakkoord tussen OCW, VO-Raad en de vakbonden is vertaald in ambities onder de naam VO 2020. Hieronder worden de ambities uit het sectorakkoord benoemd. De ambities zijn: *De leerling centraal, Eigentijds onderwijs: moderne voorzieningen, brede vorming, Verbinding onderwijs met de omgeving, Professionele scholen als lerende organisatie*. Deze ambities sluiten goed aan bij de uitgangspunten van de vrijeschool en de ontwikkelpunten zijn meegenomen in het Schoolplan 2015-2019 en de afzonderlijke jaarplannen.

2.5 Onderwijs kwaliteit

2.5.1 Algemeen: kwaliteit van onderwijs

ZWN hecht eraan zich te verantwoorden over haar toegevoegde waarde en haar onderwijskwaliteit. ZWN hanteert een eigen opvatting over de kwaliteit van onderwijs, gebaseerd op de vrijeschoolpedagogiek. Deze visie sluit goed aan bij het gedachtengoed van Gert Biesta³. Hij onderscheidt drie functies ten aanzien van de kwaliteit van onderwijs:

- Kwalificatie (bijbrengen van kennis en vaardigheden)
- Socialisatie (deel (leren) worden van groepen) en vaardigheden)
- Subjectwording (persoonsvorming: iemand worden, in de wereld staan)

Voor vrijescholen heeft persoonsvorming de hoogste prioriteit. Centraal staat de vraag welke unieke mogelijkheden tot persoonsvorming in de verschillende kennis- en vaardigheidsdomeinen en socialisatiedomeinen aanwezig zijn. In een landelijke nota is de visie op onderwijskwaliteit nader uitgewerkt voor en door vrijescholen. De bestuurder van ZWN was hierin initiatiefnemer en medeauteur.

Belangrijk aspect van kwaliteit en verantwoorden is hoe scholen deze verantwoorden. Biesta waarschuwt hier voor het feit dat we weten wat we relatief makkelijk kunnen meten, maar meten we ook wat we willen weten? Vaak niet: aspecten van persoonsvorming laten zich moeilijk meten en áls ze al meetbaar zijn, zijn longitudinale studies nodig die, ook lang na afsluiting van de school, doorlopen. Oud-leerlingen geven vaak pas jaren na afloop van hun schooltijd zicht op wat voor hun de wezenlijke bijdrage van hun schooltijd was: dat heeft vaak betrekking op persoonsvorming.

Biesta noemt drie niveaus waarop verantwoording kan worden afgelegd:

1. meetbaar maken van kwaliteit (in cijfers uit te drukken)
2. zichtbaar maken van kwaliteit (ervaarbaar)
3. inzichtelijk maken van kwaliteit (uitlegbaar)

In audits en visitaties krijgt ZWN zicht op de aspecten onder 2 en 3 en kan op grond van de uitkomsten besluiten tot bijstelling van het beleid.

2.5.2 Opbrengsten

Voor ZWN is van belang dat leerlingen goed aansluiten op vervolgopleidingen. Goede opbrengsten zijn daarbij – naast de andere kwaliteiten – van groot belang. Om die reden wordt hard gewerkt aan het realiseren van goede slagingspercentages. Hieronder een meer gedetailleerd overzicht, waarbij steeds de afgelopen drie jaar beschreven zijn: deze resultaten vormen ook de basis voor de beoordeling van de inspectie.

Examenresultaten

In de onderstaande tabellen zijn de opbrengsten, die betrekking hebben op kwalificatie, per locatie aangegeven. In algemene zin liggen de behaalde examencijfers boven het driejaargemiddelde die de inspectie per school en per afdeling als norm stelt. De

³ Biesta, Gert (2009). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten*

slagingspercentages van drie van de negen afdelingen liggen echter onder het landelijk gemiddelde, te weten: Rotterdam (havo met -5,3%) en Den Haag (havo met -4,3% en vmbo-t: -19,1%). De cijfers voor het centraal examen liggen voor Rotterdam en Den Haag (havo en vmbo-t) eveneens onder het landelijk gemiddelde. Per vak wordt nagegaan welke verbetermogelijkheden hier kunnen worden ingezet. Aansluitend wordt ingezet op de verbetering van de examencultuur in de examenklassen en met name in de voor-examenklassen. De verwachting is dat deze acties leiden tot een stijging van de slagingspercentages.

De verschillen tussen het centraal schriftelijk en het schoolexamen zijn goed op orde: zij liggen (ruim) onder de norm van de inspectie (0,5).

Tabel 1 - Slagingspercentages schooljaren 2013-2014, 2014-2015 en 2015-2016

Rotterdam	VWO	HAVO	VMBO-t
2014	96	98	87
2015	100	95	95
2016	96	93	96
2017	96	82	91
Leiden			
2014	88	81	91
2015	87	88	93
2016	93	89	92
2017	100	97	95
Den Haag			
2014	94	86	91
2015	95	92	84
2016	93	94	86
2017	94	83	72
Landelijk 2017	93,3	87,3	91,1

Conclusies:

- Slagingspercentages van Rotterdam zijn op of boven het landelijk gemiddelde, behalve voor de havo. Afgezet tegen vorige jaren met goede percentages is dit een sterke daling.
- Leiden heeft zeer fraaie scores, zowel in absolute zin als ten opzichte van voorgaande jaren.
- Den Haag scoort met het vwo goed, maar havo en vooral vmbo-t zitten (ver) beneden de maat: zowel landelijk als ten opzichte van het verleden.

In 2017 vmbo examen in alle vakken

Het ministerie heeft besloten dat de systematiek van Individueel Voortgezet Onderwijs (IVO) en de bijbehorende diplomering, waarin alleen in Nederlands en Engels wordt gediplomeerd, gefaseerd gelijk getrokken moet worden met de reguliere vmbo-t diplomering. Dit betekent dat vanaf 2014 de scholen het curriculum geleidelijk hebben aangepast. In 2017 zijn alle vakken centraal geëxamineerd. Rotterdam en Leiden hebben alle vakken versneld geëxamineerd, voor Den Haag geldt 2017 als het eerste jaar waarin alle vakken zijn geëxamineerd. De resultaten vallen nog tegen (zie 2.52). Dit schooljaar zijn maatregelen genomen om de resultaten te verbeteren.

Tabel 2 - Behaalde examencijfers (gemiddelde CE) tov de inspectienorm (per school)

Rotterdam	14-15	15-16	16-17	3-jaarsgemiddelde	Inspectienorm
vmbo-t	6,79	6,31	6,24	6,37	6,04
havo	6,37	6,43	6,06	6,29	6,21
vwo	6,56	6,41	6,26	6,40	6,24
Leiden					
vmbo-t	6,59	6,40	6,38	6,44	6,14
havo	6,40	6,23	6,51	6,37	6,25
vwo	6,34	6,44	6,56	6,44	6,29
Den Haag					
vmbo-t	6,63	6,41	6,01	6,29	6,08
havo	6,65	6,29	6,11	6,36	6,21
vwo	6,48	6,77	6,39	6,54	6,23

Conclusies:

- Voor alle scholen geldt dat het gemiddelde van de afgelopen drie jaar boven de inspectienorm zit
- Leiden laat een stijging zien in havo en vwo en een lichte daling in het vmbo-t

- Rotterdam geeft een daling van de examencijfers te zien voor alle afdelingen, afgezien van een eenmalige stijging voor de havo in 15-16.
- Den Haag laat eveneens een daling zien voor alle afdelingen

Tabel 3 - Behaalde cijfers voor het centraal examen (CE) tov het landelijk gemiddelde

	VWO	HAVO	VMBO-t
Rotterdam	6,29	6,06	6,29
Leiden	6,56	6,51	6,38
Den Haag	6,39	6,11	6,01
Landelijk 2017	6,5	6,3	6,4

Conclusies:

- Leiden zit dit examenjaar netjes op of boven het landelijk gemiddelde, voor bepaalde vakken geldt wel dat er uitschieters naar beneden zijn: deze vakken behoeven extra aandacht.
- Rotterdam zit voor de havo en het vmbo-t gemiddeld onder het landelijke gemiddelde, voor alle afdelingen geldt dat er vakken zijn die extra aandacht nodig hebben.
- Den Haag zit voor alle vakken onder het landelijk gemiddelde, bij de havo en het vmbo-t is de afwijking te groot. Voor alle afdelingen is duidelijk welke vakken extra aandacht behoeven.

Tabel 4 - Verschil SE-CE

Rotterdam	VMBO-t	HAVO	VWO
2014-2015	-0,2	0,1	0,1
2015-2016	0,2	0,1	0,3
2016-2017	0,21	0,36	0,36
Leiden			
2014-2015	-0,1	-0,1	-0,1
2015-2016	0,0	0,0	0,0
2016-2017	-0,08	-0,10	0,13
Den Haag			
2014-2015	0,3	0,1	0,1
2015-2016	0,1	-0,2	0,0
2016-2017	0,32	0,19	0,27
Landelijk 2017	0,1	0,0	0,1

Conclusies:

- Alle scholen bevinden zich voor alle afdelingen binnen de norm van de Inspectie (+/-0,5), zeker als dit over meerdere jaren bekeken wordt.

2.5.3 Onderwijsproces

Naast de opbrengsten vormt het onderwijsproces een belangrijke indicator voor de kwaliteit van het onderwijs. Het gaat hier om vakdidactiek, didactisch handelen, opbrengstgericht werken, effectiviteit van de lessen en dergelijke. De aspecten van het onderwijsproces zijn meegenomen in een interne audit. Aan de hand van een Kijkwijzer houden deelnemers van twee scholen jaarlijks een audit bij de derde school binnen de stichting. Op basis van de uitkomsten wordt bepaald of verdere verbetering nodig is. Dit traject wordt door een externe expert begeleid en teruggekoppeld aan de scholen. In 2017 zijn Leiden en Den Haag geauditeerd, waaruit bleek dat het onderwijs proces op de geselecteerde onderwerpen op orde was. Rotterdam deed dat jaar mee aan de landelijke vrijeschool visitatie, ook uit die opbrengsten bleek dat het onderwijsproces op orde was.

2.5.4 Overige resultaten

Tevredenheid

In het kader van Scholen op de kaart wordt jaarlijks een tevredenheidsonderzoek gedaan onder ouders en leerlingen in het derde leerjaar (de negende klas). In de onderstaande tabel zijn de uitkomsten opgenomen. Voor Den Haag missen de cijfers van de leerlingen over 2016: de enquête is in dit jaar niet afgenomen.

Tevredenheid

Leerlingen	Leerlingen 2016	Leerlingen 2017	Ouders 2016	Ouders 2017
Rotterdam	6,4	6,7	7,7	8,0
Leiden	6,3	6,9	7,2	8,1
Den Haag	--	6,2	6,9	8,1
Landelijk	6,5	6,6	7,3	8,0

Leerlingen	schoolklimaat		veiligheid	
	2016	2017	2016	2017
Rotterdam	7,6	7,5	9,7	9,8
Leiden	7,2	7,4	7,3	9,7
Den Haag	--	6,8	--	9,5
Landelijke	--	7,0	--	9,2

De leerlingtevredenheid ligt in Rotterdam en Leiden hoger dan het landelijk gemiddelde, een mooie ontwikkeling ten opzichte van vorig jaar. In Den Haag ligt dit onder het landelijk gemiddelde. De oudertevredenheid ligt op of net boven het landelijk gemiddelde. In Rotterdam en Leiden ligt de tevredenheid over het schoolklimaat boven het landelijk gemiddelde en voor de veiligheid geldt dit voor alle scholen.

Onderwijstijd

Alle drie de scholen zitten op of boven het voorgeschreven aantal minimum lesuren. Bij bezuinigingen staat behoud van het curriculum steeds hoog in het vaandel: de wens leeft breed bij leraren, ouders en directie om waar mogelijk een breed lesaanbod te bieden, hetgeen impliceert dat de scholen veelal boven de verplichte minimale onderwijstijd uitkomen.

2.6 Passend onderwijs

De drie VO-scholen zijn ieder aangesloten bij een eigen samenwerkingsverband rond passend onderwijs. De uitgebreide verantwoording verloopt via deze stichtingen. Op hoofdlijnen hier een impressie per school:

- In Leiden heeft de school € 73.700 ontvangen van het samenwerkingsverband, bestaande uit een lumpsum bedrag voor de ontwikkelagenda ter hoogte van € 53.700 (zijnde € 100 per leerling), € 2.630 voor materiele bekostiging (op declaratiebasis) en € 20.000 voor het inzetten van een docent als leerlingbegeleider. In totaal is er voor 12 leerlingen een OntwikkelinsPerspectiefPlan (OPP's) afgegeven door het samenwerkingsverband aan het Marecollege.
- In Rotterdam ontvangt de school jaarlijks ca. 36K vanuit het samenwerkingsverband. Met deze middelen worden leerlingbegeleiders ingezet die leerlingen begeleiden (sociaal/emotioneel, bij het maken van plannings en rt). Rotterdam heeft 15 leerlingen met een OPP.
- In Den Haag hebben 12 leerlingen een OPP ontvangen, daarbij is een bedrag van € 62.344 ontvangen.

3. Personeel

3.1 Algemeen personeelsbeleid

- De ZWN-brede personeelswerkgroep heeft een gezamenlijke gesprekscyclus opgesteld, waarin functioneringsgesprekken en beoordelingsgesprekken elkaar periodiek afwisselen en waarbij teamleiders in de gesprekken een steeds grotere rol vervullen. In 2015 is deze geëvalueerd, waarna deze is bijgesteld.
- De scholen zijn in staat om gemotiveerde leraren te vinden die voor het vrijeschool onderwijs kiezen. Enerzijds door een aanzienlijk aantal goed gemotiveerde oud-leerlingen, anderzijds doordat de arbeidsmarkt voor onderwijzend personeel na de diverse bezuinigingsslagen op scholen weer enigszins aantrekt.

- In augustus 2017 zijn drie nieuwe rectoren gestart op de drie VO-scholen. De rector uit Den Haag is overgestapt naar Leiden, de tijdelijke rector in Rotterdam is aldaar benoemd. Bij deze scholen is sprake van een doorgaande lijn. In Den Haag is een nieuwe rector van aangetrokken. Bij de start van zijn werkzaamheden heeft hij de nodige knelpunten ondervonden met betrekking tot het nieuwe onderwijsmodel en een groot aantal zieken, waardoor ook roosterproblemen ontstonden. Inmiddels zijn veel zaken op orde gebracht, maar er is nog veel werk aan de winkel.

3.2 Bevoegdheid

In de afgelopen jaren is het beleid ingevoerd dat nieuwe leraren over de juiste bevoegdheid moeten beschikken of de bereidheid hebben om deze binnen twee jaar te halen. De drie ZWN-scholen hebben in 2016 meegedaan met het bevoegdheidsonderzoek van de inspectie onder 200 scholen. Uit dit onderzoek is gebleken dat een aantal leraren reeds een opleiding volgt en dat enkelen daar nog aan moeten beginnen. Deze uitkomsten sloten goed aan bij het eigen beeld van de scholen. Met alle betrokkenen zijn bindende afspraken gemaakt met betrekking tot het behalen van hun bevoegdheid. Over twee situaties die betrekking hebben op 60+ leraren is een vraag bij de inspectie neergelegd.

3.3 Personeelsgegevens

Onderstaande cijfers zijn afkomstig van de website www.scholenopdekaart.nl en gelden voor de drie VO-scholen gezamenlijk.

Opbouw personeel in 2015-2016 en 2016-2017

	2015-2016		2016-2017	
	Aantal fte	Percentage	Aantal fte	Percentage
Onderwijzend personeel	133,7	76,3%	146,9	78,1%
Direct ondersteunend personeel ⁴	7,4	4,2%	24,3	13,0%
Indirect ondersteunend personeel ⁵	29,3	16,7%	14,4	7,7%
Management	4,9	2,8%	2,0	1,1%

Uit bovenstaande gegevens van Scholen op de Kaart blijkt dat de onderlinge verhoudingen op hoofdlijnen gelijk gebleven zijn. Er is een kleine stijging opgetreden van het onderwijzend personeel die het gevolg is van de stijging in het aantal leerlingen. De daling in het management wordt veroorzaakt door het feit dat de scholen minder gebruik maken van conrectoren en meer van coördinatoren. Deze laatsten worden formeel niet tot het management gerekend. De mutatie tussen direct ondersteunend en indirect ondersteunend is een definitie kwestie: in de praktijk hebben er geen ingrijpende wijzigingen plaats gevonden.

3.4 Ziekteverzuim

De ziekteverzuimpercentages ontwikkelen zich verschillend per school:

- In Den Haag VO is sprake van een forse stijging van het verzuimpercentage ten opzichte van de vorige periode: het verzuim is met name in de zomervakantie

⁴ Functies die onder 'direct ondersteunend personeel' vallen zijn met name leerling- en docentondersteunend (o.a. onderwijsassistent, teamleider en logopedist).

⁵ Functies die onder 'indirect ondersteunend personeel' vallen zijn met name organisatie-ondersteunend (o.a. leerlingenadministratie, conciërge en ICT).

ontstaan en bestaat deels uit louter fysieke klachten en deels uit werkdruk gerelateerde klachten. De meldingsfrequentie is gelijk gebleven.

- Voor Leiden geldt dat het verzuimpercentage is gedaald en dat deze daling zich voortzet, ondanks het feit dat ook daar sprake is van langdurig zieke werknemers. De meldingsfrequentie is daarentegen wel toegenomen.
- Het verzuimpercentage in Rotterdam is aanzienlijk gedaald en is nu het laagste van de VO scholen binnen ZWN. Ook de meldingsfrequentie is fors gedaald.

De verzuimrisico's in Den Haag vragen aandacht evenals de meldingsfrequentie in Leiden. Aan de rectoren is gevraagd om na te gaan hoe deze punten kunnen verbeteren.

Uit de werknemersenquête 2017 bleek bij de drie scholen dat de werkdruk door de werknemers als knelpunt wordt ervaren. De drie scholen onderzoeken welke maatregelen mogelijk zijn om de werkdruk te verminderen.

Ziekteverzuim	Verzuimpercentage					Meldingsfrequentie				
	sept 15	mrt 16	sept 16	mrt17	sept17	sept 15	mrt 16	sept 16	mrt 17	sept 17
Den Haag VO	4,87	4,03	4,95	4,41	6,13	2,30	2,05	2,03	1,88	1,84
Marecollege	5,97	7,48	5,11	5,41	4,53	2,16	1,96	1,67	1,78	1,96
RSC	3,93	3,39	6,19	5,82	3,96	1,48	1,26	1,19	2,92	1,76

3.5 Verhouding leerlingenaantal/personeel

Het aantal leerlingen per fulltime medewerker bedroeg 11,7 ten opzichte het landelijk gemiddelde van 12,9: dit is een stijging ten opzichte van het afgelopen jaar, maar ligt nog steeds lager dan het landelijke gemiddelde.

	ZWN - leerlingen per fte	Landelijk gemiddelde
2016-2017	11,7	12,9
2015-2016	11,2	13,0
2014-2015	11,6	12,8
2013-2014	11,2	12,9

4. Financiën

ZWN-VO heeft het grootste aandeel in het positieve resultaat van ZWN: voor 2017 geldt voor ZWN een resultaat voor resultaatbestemming van € 270.895 voor resultaatbestemming. Na resultaatbestemming komt het saldo uit op € 157.814. De vestiging in Rotterdam draagt +€ 479.459 bij aan dit saldo, dit wordt bijgesteld door een negatief saldo in de vestigingen van Den Haag (€ 187.903) en Leiden (€ 82.836).

Het leerlingenaantal vormt een belangrijke component van de financiering. Vooruitkijkend naar kalenderjaar 2018 gaan Rotterdam en Leiden opnieuw uit van een groei in het aantal leerlingen. In Den Haag is sprake van een daling. Dit leidt er toe dat bij de formatie voor het schooljaar 2018/2019 reeds rekening gehouden moet worden met de daling van inkomsten met ingang van 1 januari 2019.

5. Medezeggenschap VO

Inleiding

In 2017 is de scholengemeenschap opgeschrikt door het plotseling overlijden van de voormalig voorzitter/secretaris van de mr Roelof Jan Veldkamp. Hierdoor moesten alle zeilen bijgezet worden om de continuïteit te waarborgen. Inmiddels heeft een nieuwe voorzitter nieuw elan gebracht in de mr.

De fmr vergaderde driemaal en adviseerde de bestuurder over de Kaderbrief, de meerjarenbegroting en de jaarrekening.

Tijdens mr-vergaderingen vonden parallelsessies plaats van de leerling leden die onderling hebben afgestemd over voor hen relevante zaken.

In verband met bovengenoemd overlijden was er dit jaar als uitzondering slechts één overleg tussen de rvt en de mr. Hierin is onder meer gesproken over de complexiteit en onduidelijkheid tussen medezeggenschap op vestigingsniveau en op stichtingsniveau. Afgesproken is dat de bestuurder op dit punt met een notitie komt.

Behandelde onderwerpen

Per vergadering is de stand van zaken en de plannen van de vestiging besproken met de schoolleiding van de school waar de vergadering werd gehouden. Daarnaast zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- In het overleg tussen mr en rvt is onder andere gesproken over professionalisering, de werknemersenquête, rollen van de rvt, mr en bestuurder, de opvolging binnen de rvt.
- Er is tijdens de bespreking van de Kaderbrief en de meerjarenbegroting onder meer gesproken over de nieuwe ratio's die gehanteerd worden.
- Het niveau waarop bepaalde thema's (functiemix, verlofcompensatie OOP en uitbreiding huisvesting Rotterdam) besproken dienden te worden: op vmr of mr-niveau. De mr heeft de bestuurder gevraagd om een verhelderende notitie.
- Verdere thema's waren: nieuwe initiatieven zoals groei, uitbreiding in Rotterdam, het oprichten van een internationale afdeling, de toekomst van de mr, de uitkomsten van de medewerkerstevredenheidsenquête, de compensatieregeling OOP en de notitie Krijtlijnen

Belangrijkste mr-besluiten, instemmingen en adviezen

Goedkeuring jaarrekening 2016

Positief advies Kaderbrief 2018 en meerjarenbegroting 2018-2022

Daarnaast zijn de volgende punten op vmr-niveau aan de orde geweest:

- Instemming schoolgids
- Instemming onderwijstijd en vakantieregeling
- Instemming regeling ouderbijdragen
- Instemming onderwijsbeleidszaken
- Instemming schoolboekenregeling
- Instemming vestigingsplannen als uitwerking schoolplan
- Instemming School Ontwikkelingsplannen (in het kader van Passend Onderwijs)
- Instemming vestigingsbegrotingen

6. Voortzetting beleidsontwikkeling 2018 (A4)

Algemeen (ZWN-breed)

- Verhelderen van de verantwoordelijkheidsverdeling stichting/vestigingen en het inrichten van kwaliteitssysteem op basis daarvan. Op grond daarvan realiseren van verbeterlagen waar dit nodig is.
- Invoering professioneel statuut, privacy-beleid, scholingsbeleid, aanpassing klokkenluidersregeling.
- Verbeteren aspecten van bedrijfsvoering: inkoopbeleid, centrale eenduidige MOP-systematiek, invoering pro-active (digitale factuurverwerking), selecteren van passend administratiekantoor, afronden invoering insite.

Den Haag VO

- Verbeteren onderwijsresultaten (vooral vmbo)
- Versterken professionaliteit en eigenaarschap (oa Hans Passenier)
- Voorbereiden op financiële gevolgen uitgroei van twee onderwijsmodellen (mogelijk tijdelijk meer splitsing van klassen dan anders)
- Sturing op leskwaliteit: focus op verbeteren vasthouden, elkaar blijven inspireren, vertalen naar de lespraktijk, smart benoemen van doelen, benoemen deelverantwoordelijkheden
- Uitwerken doorlopende leerlijnen en onderlinge verbinding vakken (leerplan!)
- Versterken eigenaarschap/zelfstandigheid bij leerlingen (intrinsieke motivatie)
- Antroposofie op de kaart zetten/houden/door ontwikkelen, vooral ook voor nieuwe collega's

Leiden

- Onderzoek naar flexibele onderwijsvorm
- Versterken verbinding antroposofie
- Ontwikkelen ambities in het kader van het nieuwe Inspectiemodel
- Verbeteren organisatie (mbt bedrijfsvoering en mbt implementeren nieuwe organisatiemodel schoolleiding)
- PR-imago verbetering en doorzetten stijging in het leerlingenaantal
- Vervolgstappen op het gebied van professioneel gedrag/eigenaarschap mbv Hans Passenier

Rotterdam

- Het werken aan uitstekende lessen waarbij iedere leerling in beeld is en er gedifferentieerd wordt (gepersonaliseerd leren)
- Het versterken en intensiveren van lesbezoek en het in gesprek zijn met elkaar over onderwijs en de achtergronden van de school
- Het verbeteren en structureren van de begeleiding via de begeleidingsgroep voor nieuwe en docenten die al langer in dienst zijn
- Het verder aankleden van de school (facilitair)
- Het blijven experimenteren met nieuwe lesinhouden en vakken. Komend jaar Wiskunde D en Cambridge Engels.
- Het activeren van het college door de transitie van de pedagogische vergadering naar een pedagogische werkplaats
- Het werken aan eigenaarschap en verantwoordelijkheid in de nieuwe structuur oa door het platform sectieleiders
- Het bewaken en in gesprek brengen van de onderwijsresultaten
- Het werken aan een school in de wereld die in de wijk en daarbuiten betekenis heeft
- Het vinden van antwoorden op de groeiende vraag naar vrijeschool onderwijs in Rotterdam

1. Algemeen beeld primair onderwijs

De vrije basisschool is ruim dertig jaar gevestigd aan de Abbenbroekweg. Oorspronkelijk vormde de basisschool één school met het voortgezet onderwijs, maar nadat door de groei van het aantal leerlingen was de gezamenlijke huisvesting niet meer mogelijk. De leerlingen zijn in principe afkomstig uit heel Den Haag: veel ouders zijn bereid om ver te reizen zodat hun kinderen naar deze school kunnen gaan. De school heeft een beperkte regio functie: 90,7% van de leerlingen is afkomstig uit Den Haag, 4,2% komt uit Leidschendam-Voorburg en 2% komt uit Wassenaar.

2. Onderwijs

2.1 Leerlingenaantal en klassengrootte

Leerlingaantal

Het aantal leerlingen is in de afgelopen jaren met enige fluctuatie stabiel gebleven. Vorig jaar was er een lichte daling omdat er relatief grote zesde klassen uitstroomden.

Leerlingenaantallen van 2012-2017

	14/15	15/16	16/17	17/18
Leerlingenaantal	439	451	441	446
Groei	-14	+12	-10	+5

Klassengrootte

Het beleid was tot voor kort dat een klas vol is bij 28 leerlingen. Inmiddels is er, in het kader van de werkdrukverlichting, besloten terug te gaan naar een maximale klasgrootte van 26 leerlingen in klassen 1 t/m 6. De kleuterklassen worden daardoor niet veel groter dan 24 in de periode mei/juni. De impact hiervan op de begroting is reeds verwerkt in de meerjarenbegroting. Omdat we nog kleuters hebben aangenomen op basis van de oude maximale leerling aantallen is er een na-ijl effect dat waarschijnlijk nog 1 tot 2 jaar kan duren. Om de kleinere klassen toch zo snel mogelijk te realiseren worden vrijvallende plaatsen in de kleuterklassen niet meer opgevuld als de school aan de nieuwe norm voldoet.

Aannamestop bij kleuters

Als gevolg van het beleid rond klassengrootte is sinds 2016 sprake van een wachtlijst voor nieuwe kleuters: ook voor de komende drie jaar heeft de school geen ruimte meer voor nieuwe leerlingen. Er heeft een blinde loting plaatsgevonden ter verdeling van de open plaatsen. De school heeft het beleid om een tweestroomschool te blijven.

Overige leerling kenmerken

- De school had op 1 oktober 2017 0% "gewicht leerlingen"
- 100 % van de ouders valt onder Cat 3. (MBO+ niveau)
- De verhouding jongens/meisjes ligt op 47%/53%. Iets meer meisjes dan het landelijk gemiddelde dat exact op 50/50 ligt.

2.2 Toelatingsbeleid

Het vastgestelde toelatingsbeleid is conform de afspraken gehanteerd. Op basis van protocollen wordt bij zij-instroom voor aanname bij de huidige school van de leerling nagegaan of er een zorgtraject loopt. Als er reeds een zorgtraject loopt wordt bepaald of de school in staat is de nodige zorg te bieden voordat wordt bepaald of de leerling kan worden aangenomen. Mocht dat zo zijn, dan wordt het wel- of niet aannemen alleen bepaald aan de hand van het beschikbaar aantal plaatsen in de klas. Daartoe wordt, net al in voorgaande jaren, door de schoolleider en de intern begeleider maandelijks gekeken naar de ruimte voor zijnstroom binnen de verschillende klassen. Op grond van de draagkracht van de klas wordt bepaald of zijnstroom verantwoord is. Nadat er sprake is van een zijnstroom leerling, wordt de klas tenminste voor twee maanden vol verklaard, zodat de leerkracht en IB-er eerst kunnen kijken wat de impact is van de nieuwe leerling in de klas. Daarna wordt dan opnieuw gekeken of extra zijnstroom mogelijk is.

2.3 Onderwijskwaliteit

2.3.1 Inleiding

ZWN hecht eraan zich te verantwoorden over haar toegevoegde waarde en haar onderwijskwaliteit. In hoofdstuk 2.5.1 van het deel over het voortgezet onderwijs is aangegeven dat ZWN een eigen opvatting over de kwaliteit van onderwijs hanteert, gebaseerd op de vrijeschoolpedagogiek en uitgangspunten. Deze visie sluit goed aan bij het gedachtengoed van Gert Biesta, waarbij drie pijlers worden onderscheiden: kwalificatie (bijbrengen van kennis en vaardigheden), socialisatie (deel (leren) worden van groepen) en subjectwording (persoonsvorming: iemand worden, in de wereld staan).

Voor vrijescholen heeft persoonsvorming de hoogste prioriteit. Centraal staat de vraag welke unieke mogelijkheden tot persoonsvorming in de verschillende kennis- en vaardigheidsdomeinen en socialisatiedomeinen aanwezig zijn.

Belangrijk aspect van kwaliteit is hoe scholen deze verantwoorden. Biesta waarschuwt hier voor het feit dat we weten wat we relatief makkelijk kunnen meten, maar meten we ook wat we willen weten? Vaak niet: aspecten van persoonsvorming laten zich moeilijk meten en als ze al meetbaar zijn, zijn longitudinale studies nodig die ook lang na afsluiting van de school doorlopen. In de komende jaren wil ZWN zich gaan verantwoorden over deze belangrijke aspecten van onderwijskwaliteit, op dit moment beschikken we echter nog niet over een passend instrumentarium.

De overige paragrafen focussen zich – mede daarom – op de kwalificerende aspecten van ons onderwijs. Daardoor kan ten onrechte het beeld ontstaan dat we daar het accent op leggen: dit is niet het geval.

2.3.2 Algemeen beeld

Nadat 2016-2017 het schooljaar was waarin de nadruk lag op consolidatie van het onderwijskundig beleid was de insteek eind 2017 (schooljaar 2017-2018) om de kwaliteit van het onderwijs dat wordt verzorgd beter in beeld te brengen middels een scholingsprogramma rondom anders evalueren en verantwoorden. In het najaar van 2017 bleek echter dat het in 2014 vastgestelde onderwijskundig beleid nog onvoldoende was geborgd om al een vervolgstap te maken. De schoolleider heeft daarop in afstemming met de bestuurder besloten om de consolidatie van dat beleid diepgaander te agenderen. Dit heeft zich vertaald in wekelijkse afstemming tussen leerkrachten over hun onderwijsuitvoering en de vastlegging van hun aanpak en resultaten. Daarmee wordt de verantwoordelijkheid van de onderwijskwaliteit opgetild van een individuele verantwoordelijkheid naar een meer collectieve verantwoordelijkheid.

Rekenen

Nadat het rekenonderwijs de afgelopen jaren relatief veel aandacht heeft gekregen is dit in 2017 minder prominent aan bod geweest. Alle leerkrachten werken inmiddels met de methode Rekenrijk en passen dat toe binnen hun periodelessen en oefeningen. De scores van de nieuwe rekentoetsen van schoolvaardigheidstoets van uitgeverij Boom (SVT) gaven ook dit jaar geen bevredigend beeld van de door de leerkrachten ingeschatte vaardigheden van de leerlingen. Goede rekenaars scoorden (door een techniciteit van de toets) te laag, zwakke rekenaars veel te hoog. Er is daarom besloten terug over te stappen naar Cito die een nieuwe (3.0) rekentoets heeft ontwikkeld. Deze zal in 2018 worden gebruikt.

Taal

Door de taalspecialist en de RT-er van de school is heel duidelijk gemaakt dat het meer expliciet naleven van het taalbeleid noodzakelijk is. Doordat niet iedereen het beleid goed naleefde, zijn er problemen ontstaan bij het vaststellen van mogelijke dyslexie en het aanvragen van navenant onderzoek. Daarom is er in 2017 dan ook ingezet op het stringent uitvoeren van de beleidsafspraken.

Periode onderwijs

Onderdeel van het onderwijskundig beleid is dat wij in ons leerlingvolgsysteem (LVS) werken met groepsplannen. Dit zijn periode plannen waarin de doelen van het onderwijs (t.a.v. die periode) staan beschreven en de leeropbrengsten worden geëvalueerd. In 2016 bleek dat vooral deze evaluaties onder de maat bleven. Daarom is er in 2017 ingezet op het op orde brengen hiervan. Dat is een leerproces dat ook in 2018 nog zal doorwerken.

Toetsing

Ten aanzien van de SVT Taal zijn wij tevreden met de toetsen. Voor rekenen zullen wij in 2018 opnieuw gebruik gaan maken van de Cito toets.

Het afnemen en verwerken van de IEP eindtoets is opnieuw vlot verlopen.

2.3.3 Opbrengsten en uitstroom in 2017

De SVT's zijn in 2017 voor de tweede keer afgenomen. Dit jaar bij alle klassen (1 t/m 6). Aan het einde van het jaar hebben beide zesde klassen (ook voor de tweede keer) de verplichte eindtoets gemaakt. Wij gebruiken daar sinds 2016 de eindtoets van IEP voor.

Bij de grafieken hieronder is steeds de gemiddelde score per leerjaar weergegeven.

3 staat voor klas 1, 4 voor klas 2 enz.

Het Romeinse cijfer I t/m III staat voor de toetsperiode. I is begin van het schooljaar, II midden en III einde van het schooljaar.

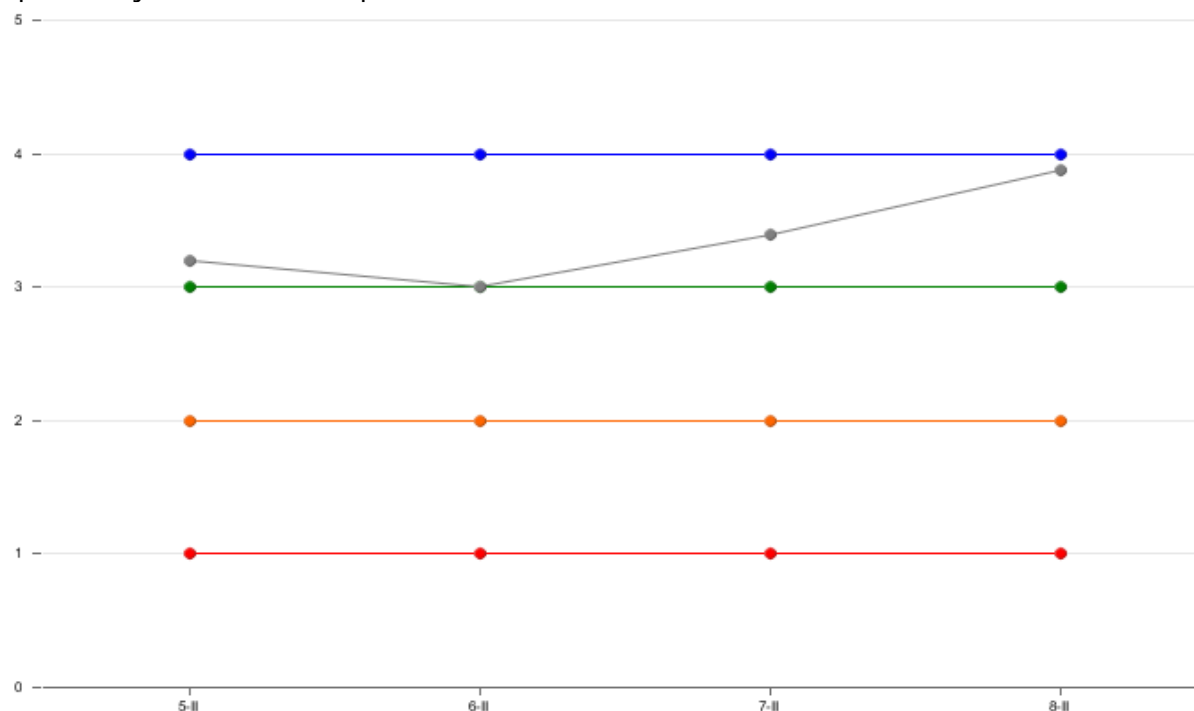
De gekleurde lijnen geven het landelijke gemiddelde aan waarbij de waarde 3 (groene lijn) een normaal voldoende beheersing van de leerstof indiceert, 2 (oranje) een matige beheersing en 4 (blauw) een goede beheersing.

Als vuistregel geldt dat scores van drie en hoger als wenselijk worden gezien. Hier wordt binnen de school echter nog slechts in beperkte mate op gestuurd; dit is wel in ontwikkeling en zal het komende jaar steeds meer een aandachtspunt worden. Dit geldt ook voor het nader uitwerken van de streefwaarden per leerjaar en per toets, rekening houdend met de historie van de school en de gewenste/haalbare ontwikkeling, zonder dat er een eenzijdig accent op deze cognitieve kant van het onderwijs komt te liggen.

Taal

Begrijpend lezen

SVT Begrijpend lezen: deze toets wordt pas vanaf klas 3 afgenomen. Hier zijn geen opmerkelijke uitkomsten op school niveau.

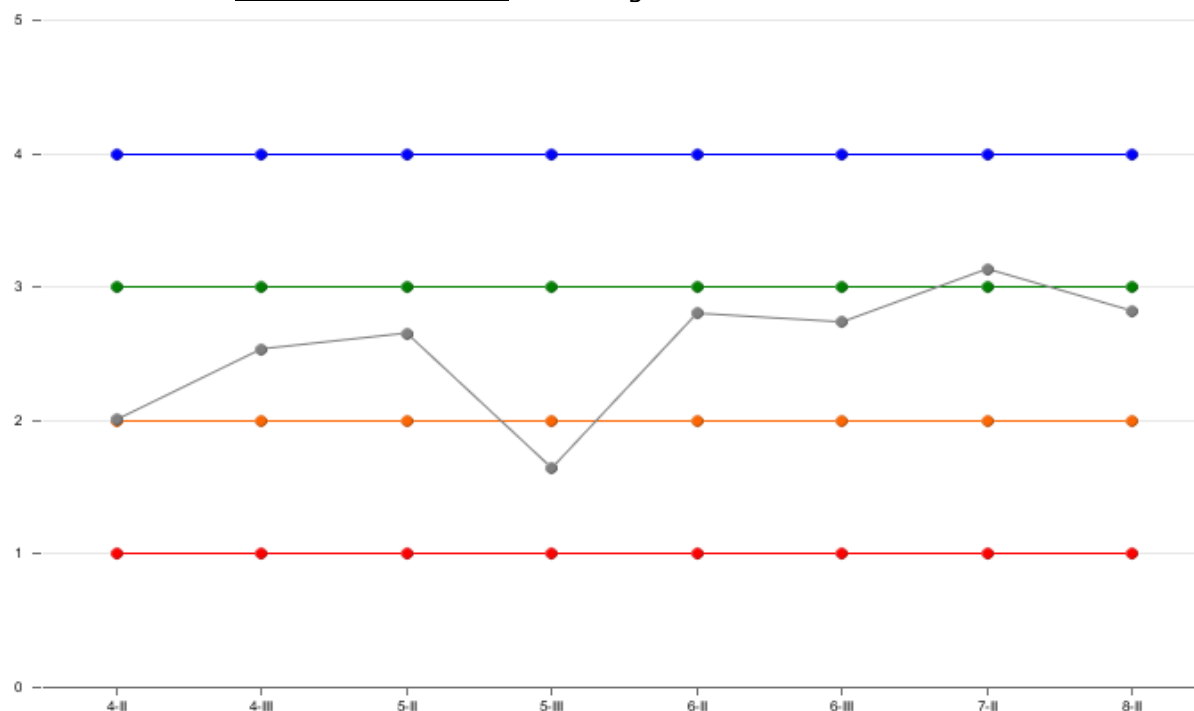

Conclusie: begrijpend lezen is op orde.

Technisch lezen:

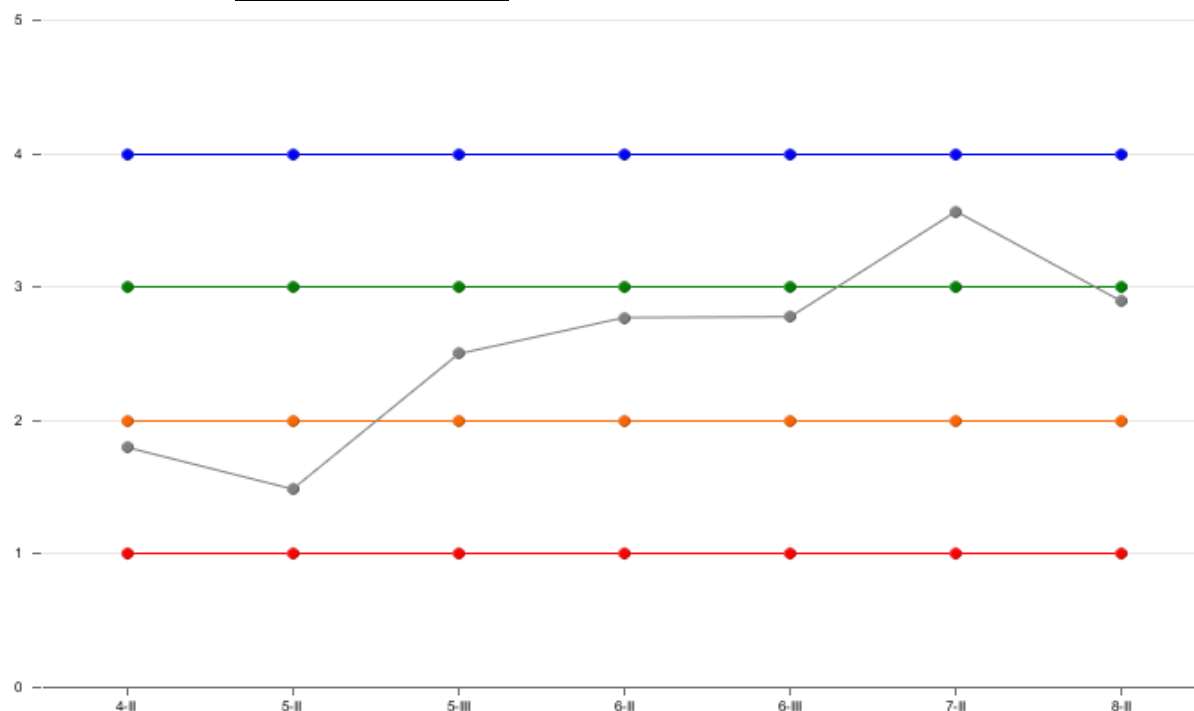
Er zijn twee toetsen afgenomen. Beide toetsen laten zien dat vooral in de lagere klassen nog onvoldoende wordt gescoord op technisch lezen met een opmerkelijk probleem in de derde klassen. Hier is in de tweede helft van 2017 expliciet op ingezet door de IB-er en Taalspecialist in de ondersteuning van de leerkrachten.

Technisch lezen: SVT Technisch lezen - De mug

Conclusie: in de eerste jaren is het niveau te laag: dit is een ontwikkelpunt voor het komende jaar.

Technisch lezen: SVT Technisch lezen - De kat

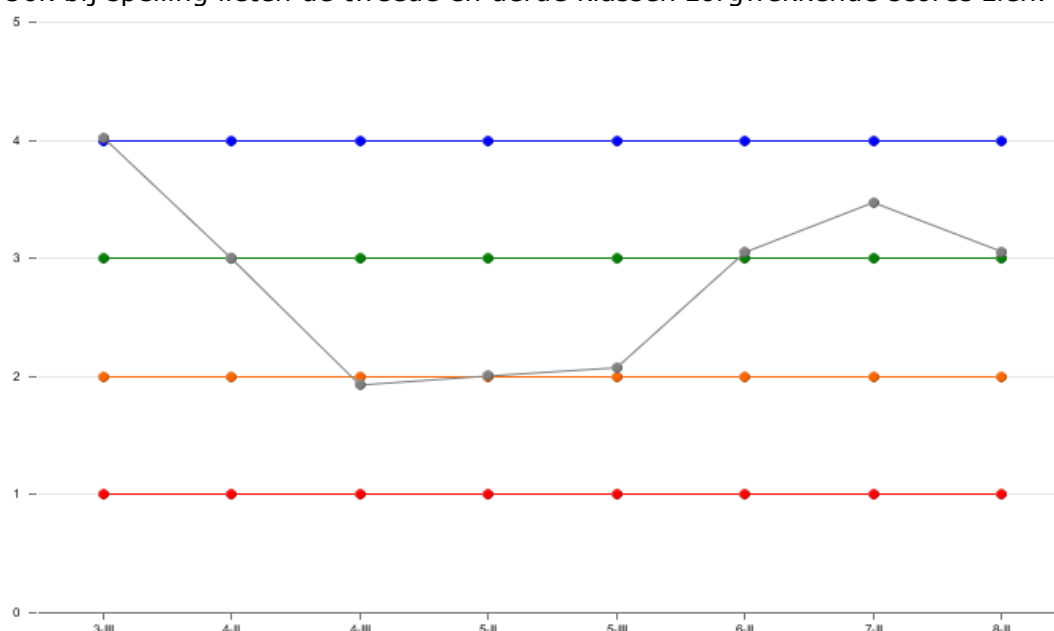
Conclusie: in de eerste jaren is het niveau te laag: dit is een ontwikkelpunt voor het komende jaar. Dit geldt ook voor het laatste jaar.

Spelling woorden

SVT Spelling Woorden - Versie A tot Versie B

Er zijn twee spellingstoetsen die worden afgenomen, namelijk 'Woorden' en 'Werkwoorden'. Die laatste is in 2017 afgenomen vanaf de 4^e klas.

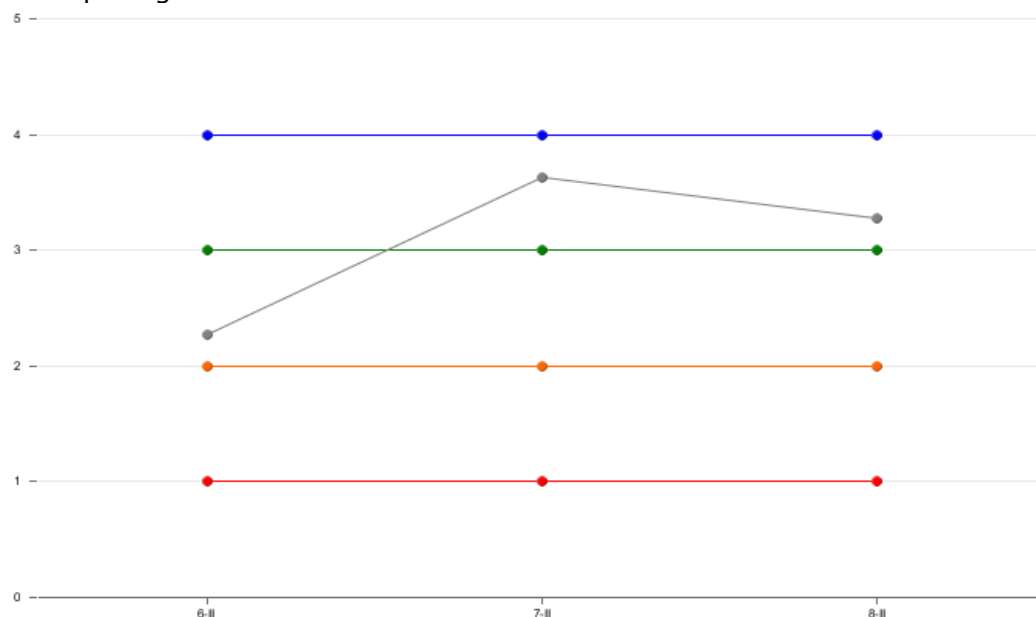
Ook bij spelling lieten de tweede en derde klassen zorgwekkende scores zien.

Conclusie: dit onderdeel is in klas 2 en 3 te laag, maar corrigeert zich in latere leerjaren.

Spelling werkwoorden

SVT Spelling Werkwoorden - Versie A tot Versie B

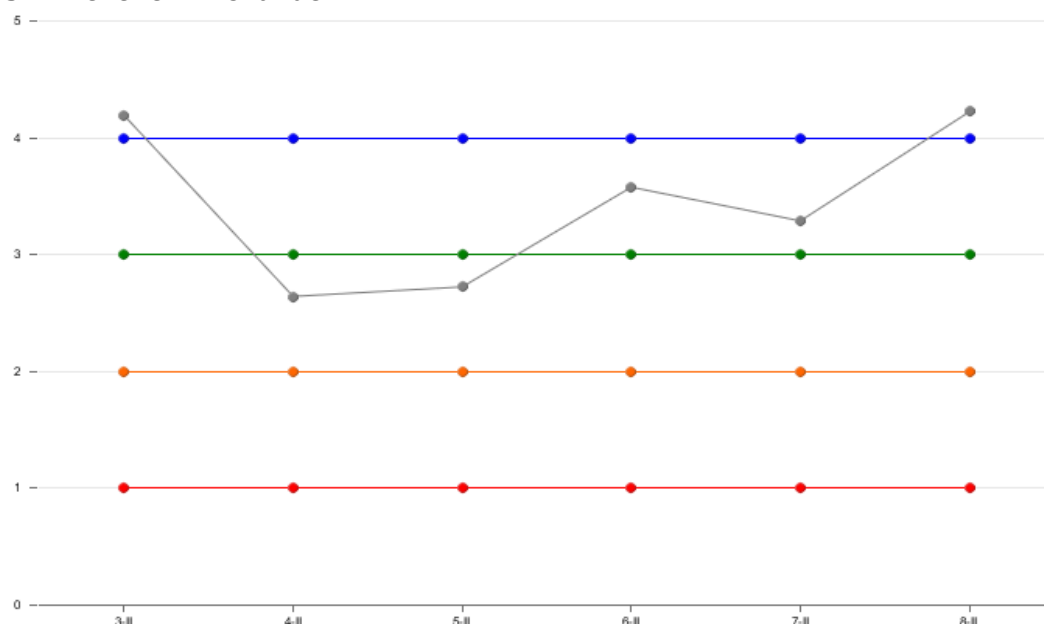
Conclusie: in klas 4 ligt scoort dit aspect te laag.

Rekenen

Vroeger bestonden er behoorlijk grote verschillen in de rekenvaardigheden tussen de verschillende klassen. Dit had onder meer te maken met het feit dat de Cito rekentoetsen erg talig zijn. Dit gegeven vormde voor de school een van de belangrijke aanleidingen om over te stappen op de SVT. De resultaten lijken te bevestigen dat dit goed uitwerkt. Alle klassen scoren boven de norm en ook schoolbreed geven de resultaten een positief beeld. Komend jaar zal blijken of de eerdere achterstanden inderdaad zijn ingelopen. De Tempotoets rekenen is vrijwel stabiel gebleven (boven de norm). Het oefenen met een nieuwe reken didactiek lijkt een blijvend positief effect te hebben, al moeten we ons afvragen of we deze score voldoende vinden.

Rekenen / Wiskunde:

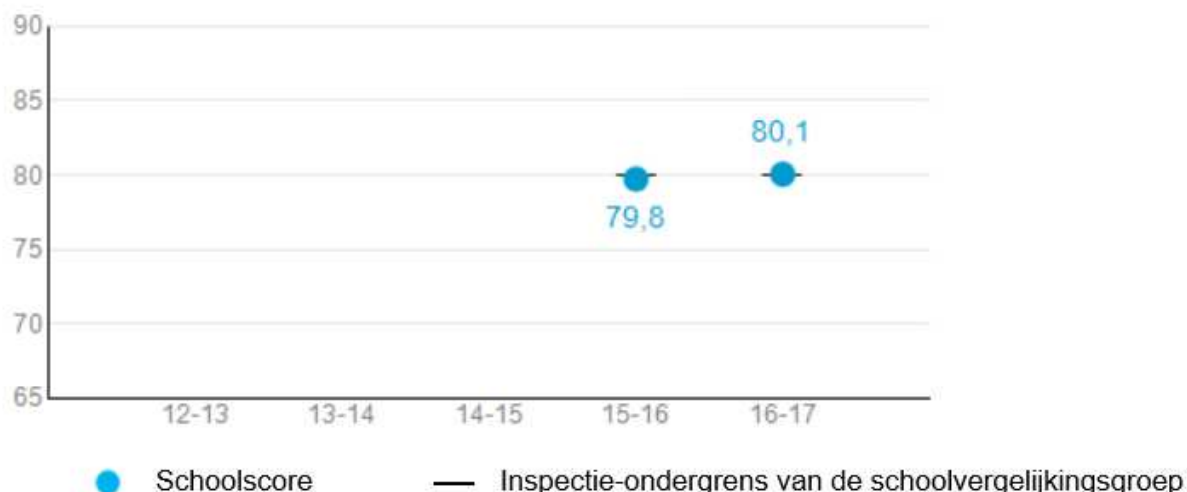
SVT Rekenen-Wiskunde

Conclusie: de gemiddelde opbrengsten van deze toets zijn in orde.

Eindtoets

Vanaf 2016 gebruikt de school de IEP eindtoets. De score bevond zich in 2016 net onder de inspectienorm, in 2017 zaten wij daar net (0,1 punt) boven. Ondanks het feit dat we aan de norm van de inspectie voldoen, is deze score te kwetsbaar. Besloten is om in de toekomst te streven naar een niveau dat 3 punten boven de inspectienorm ligt.

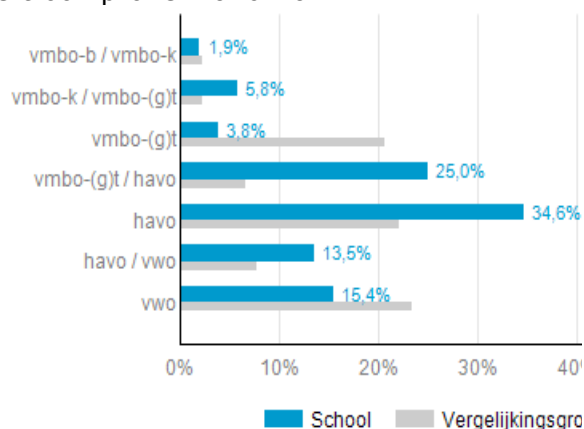
Bij het laatste inspectiebezoek is gebleken dat deze cijfers iets afwijken van de cijfers waarover de Inspectie beschikt. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de toegepaste correcties. Hierover vindt nog nader overleg plaats met de inspectie.

Uitstroomprofielen

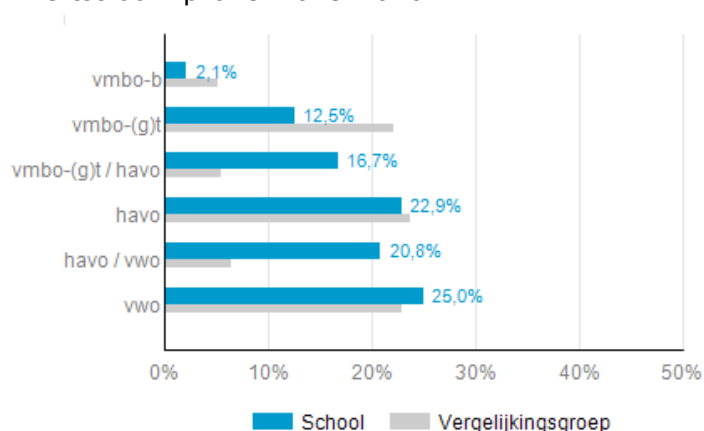
Naast de score op de eindtoets worden ook de uitstroom profielen van de leerlingen weergegeven. In 2017 lag de uitstroom naar havo-vwo hoger dan het jaar daarvoor. Wij verklaren dit vanuit een normale jaarlijkse variatie. Wij geven relatief veel gemengde schooladviezen (vmbo-t/havo en havo-vwo), omdat de ervaring leert dat er in het VO nog veel kan gebeuren waardoor een enkelvoudig advies minder recht doet aan het kind.

Overigens blijkt dat veel van de leerlingen uiteindelijk nog hoger doorstromen in het VO. Een nadere toelichting is te vinden op scholenopdekaart.nl.

Uitstroomprofiel 2016-2017:

Uitstroom profiel 2015-2016

2.4 Passend onderwijs

Sinds de invoering van passend onderwijs en het nieuwe samenwerkingsverband is sprake van een duidelijke toename in het aantal zorgleerlingen waarvoor een aanvraag voor extra ondersteuning (individueel arrangement) of plaatsing binnen het sbo of so moet gebeuren. Ook in 2017 heeft dit nog behoorlijke gevolgen gehad voor de inzet van de twee intern begeleiders. Beide begeleiders zijn het voor grootste deel van hun werktijd bezig geweest met de ondersteuning van leerkrachten t.b.v. deze zorgleerlingen. Beleidsmatige taken, maar ook de didactische ondersteuning, lijden daaronder. Omdat dit niet voldoende onder controle kwam is er in de tweede helft van 2017 een interim IB-er ingezet en zijn de twee vaste IB-ers gestart met een scholingstraject rondom het maken van een interactief begeleidingsplan. Analyse van de interim IB-er heeft opgeleverd dat we sterker moeten inzetten op het naleven van afspraken en de IB capaciteit met minimaal 16 uur per week moeten uitbreiden. In de begroting 2018 is daar ruimte voor vrijgemaakt.

3. Personeel en organisatie

3.1 Algemeen beleid

- Centraal wordt bijgehouden of er sprake is van overschrijdingen van de ziektewettermijnen. Het beleid van de school is om tijdig de verplichte re-integratieondersteuning aan te bieden: enerzijds omwille van de werknemer zelf, anderzijds omwille van de beheersing van kosten na een eventueel daarop volgend ontslag (bij langdurige ziekte). De ontslagzaken worden voor het overige veelal begeleid door de afdeling juridische zaken van de VBS, waarbij eveneens voorkomen wordt dat de school de kosten voor een eventuele uitkering (deels) onnodig moet dragen.
- De WWZ is in 2016 in werking getreden. Dit heeft gevolgen voor de tijdelijke contracten (bij vervanging) en vergoedingen bij uitdiensttreding. In samenspraak met de personeelsfunctionaris wordt hier actief op gestuurd.
- De nieuwe cao PO is in werking getreden. Dit vormde aanleiding om het gehele taakbeleid van de school te herzien zodat deze aansluit op de nieuwe cao. Na goedkeuring door de MR is het taakbeleid in 2016 in werking getreden.
- In 2017 zijn met alle werknemers functioneringsgesprekken gevoerd.
- In 2017 is doorgewerkt op basis van de herziene organisatiestructuur, waarbij het coördinatieteam samen met de schoolleider tweewekelijks overleg heeft over de beleidsmatige en dagelijkse zaken.
- Op basis van het schoolplan 2015-2019 is er in het voorjaar een jaarplan opgesteld met de belangrijkste verbeteracties voor het komende schooljaar. Deze vertalen zich in resultaat afspraken tussen schoolleider en bestuurder, maar ook tussen diverse medewerkers en de schoolleider. Zo hebben alle teamleiders en leraar specialisten individuele resultaatafspraken die geregeld met de schoolleider worden geëvalueerd. Het jaarplan 2016-2017 is voor de zomer van 2017 geëvalueerd door de schoolleider en besproken met de bestuurder. De resultaten daarvan zijn meegenomen in het jaarplan 2017-2018.
- Met ingang van 1 januari 2017 is het PO eigen risicodragers voor de ziektekosten. Er is alleen nog een dekking bij het vervangingsfonds voor kosten na ca. 1 jaar ziekte. Dit heeft geresulteerd in een lagere premie die betaald wordt aan het vervangingsfonds (ca. €5.000 i.p.v. € 46.000). Daardoor moet de school de vervangingskosten zelf dragen. Dit is meegenomen in de begroting 2017. De school legt de komende jaren een buffer aan van €100.000 voor de opvang van potentiële ziektekosten. Een belangrijk voordeel van het ERD is dat het uitnodigt tot een actief ziekteverzuim beleid. Bovendien geeft het meer vrijheid in het organiseren van vervanging.

3.2 Personele gegevens

In 2016/2017 waren er 48 mensen in dienst op de Abbenbroekweg, dit is identiek aan vorig jaar. Gemiddeld hadden deze collega's een aanstelling van 0,6 fte. Het totale aantal fte bedroeg 29,4. Dit is precies 1 fte meer dan vorig jaar. Dit heeft te maken met de extra ondersteuning in het kader van passend onderwijs.

Wat opvalt is dat de Abbenbroekweg relatief veel personeel in met taken die direct in de klas zichtbaar worden en zo de omvang van het management weten te beperken. Op scholen op de kaart (www.scholenopdekaart.nl) is nadere informatie te vinden over de ontwikkelingen en de samenstelling van het personeel.

Aantal leerlingen per fulltime medewerker

In 2016/2017 bedroeg het aantal leerlingen per medewerker precies 15. Dit is iets lager dan in het jaar daarvoor (15,9). Het aantal ligt ook lager dan het landelijk gemiddelde, dat op 16,9 ligt.

Ziekteverzuim

Voor de Abbenbroekweg geldt dat het verzuimpercentage sinds vorig jaar aanzienlijk is gedaald. De meldingsfrequentie is enigszins gedaald. Een verklaring hiervoor is dat een aantal dossiers met langdurig zieke werknemers is afgerond. Dit laat onverlet dat de meldingsfrequentie nog aan de hoge kant is.

Ziekteverzuim	Verzuimpercentage					Meldingsfrequentie				
	sept 15	mrt 16	sept 16	mrt17	sept17	sept 15	mrt. 16	sept 16	mrt 17	sept 17
Abbenbroekweg	4,42	6,93	4,42	1,87	2,17	1,25	1,66	1,78	1,6	1,62

4. Financiën

Het exploitatieresultaat voor 2017 is uitgekomen op een positief saldo van (€ 62.175) voor resultaatbestemming, en € 17.268 na resultaatbestemming, hetgeen iets hoger is dan het saldo in 2016, zijnde € 12.290. Het bedrag voor resultaatbestemming is hoger dan genoemd in de begroting (€ 46.137). Gezien de stand van het gecorrigeerde weerstandsvermogen is een mooi resultaat. Voor verdere toelichting: zie hoofdstuk 9 van het algemene deel.

5. Medezeggenschap PO

De Medezeggenschapsraad (mr) voor het PO heeft in het jaar 2017 in het teken gestaan van het verder borgen van continuïteit en het professionaliseren van de medezeggenschap. De volgende onderwerpen kwamen hierbij aan de orde:

1. Aanpassing ziekte- vervangingsbeleid (instemming)
2. Aanschaf fluiten (instemming)
3. Begroting Abbenbroekweg / Conceptbegroting ZWN (positief advies)
4. Beleid functie Leraar specialist (i.p.v. taakgroepen) (instemming)
5. Convenant Aanmeldbeleid PO Den Haag (instemming)
6. Evaluatie jaarplan 2016-2017 (Instemming)
7. Evaluatie Jaarplan 2016-2017 (alleen besproken)
8. Evaluatie nieuwe organisatiestructuur (alleen besproken)
9. Evaluatie toetsen (alleen besproken)
10. Formatie 2017-2018 (instemming)
11. Informatiebeveiliging en privacybeleid (positief advies)
12. Internationale School (instemming)
13. Jaarplan 2017-2018 (instemming)
14. Kalender 2017-2018 (instemming)

15. Kaderbrief 2018 (positief advies)
16. Luizenprotocol (instemming)
17. MR vertegenwoordiging (wisseling in de MR-P geleding, nieuw statuut)
18. NT2 beleid (Instemming)
19. Onderwijstijd (instemming)
20. Overlegstructuur vanaf schooljaar 2017-2018 (instemming)
21. Proces ziekmelding en absentie (instemming)
22. Protocol ongewenst gedrag (instemming voor 1 jaar)
23. Resultaten ouderonderzoek (alleen besproken)
24. Schoolgids 2017-2018 (positief advies)
25. Vakantieregeling 2017-2018 (instemming)
26. Verantwoording besteding ouderlijke bijdrage 2016/2017 (alleen besproken)
27. Vreemde talenbeleid (positief advies)
28. Zorgplan concept (alleen besproken)

6. Voortzetting beleidsontwikkeling 2018 (A4)

Beleidsontwikkelingen Abbenbroekweg

Voor 2018 gelden de volgende (beleid)voornemens, zoals vastgelegd in het schoolplan 2015-2019:

- Evalueren en verantwoorden van de leeropbrengsten
- Versterken van de verantwoordelijkheidscultuur
- Versterken van het sociale klimaat (veiligheidsbeleving van kinderen)
- Herstructureren van de interne begeleiding inclusief het opstellen van een nieuw ondersteuningsplan (ihkv passend onderwijs)
- Behalen van de management kwalificatie van het kwaliteitsmanagementsysteem van de school

A3 Financiële situatie op balansdatum

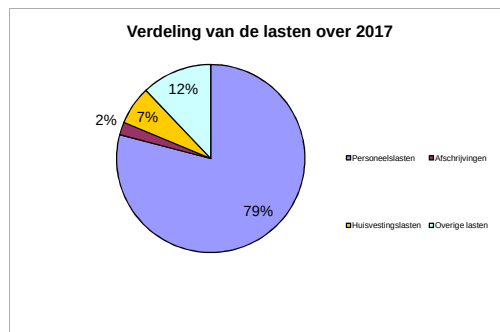
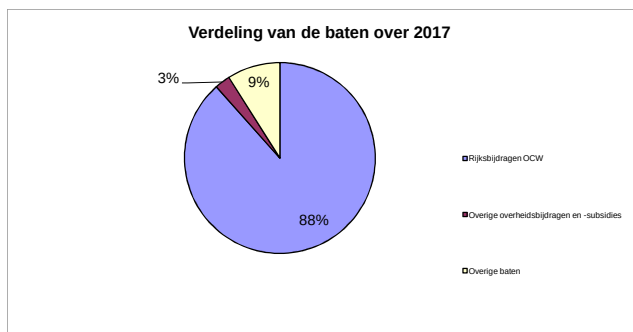
	€	€
Het resultaat voor resultaatbestemming over 2017 bedroeg		270.895
Resultaatbestemming 2017		(113.081)
Het resultaat na resultaatbestemming over 2017 bedroeg		<u>157.814</u>
Het resultaat voor resultaatbestemming over 2017 bedroeg		270.895
Het resultaat voor resultaatbestemming over 2016 bedroeg		307.461
Per saldo een verlaging van het resultaat voor resultaatbestemming met		<u>(36.566)</u>
Deze verlaging van het resultaat voor resultaatbestemming is als volgt nader te analyseren:		
Baten		
Hogere Rijksbijdragen OCW	955.555	
Hogere Overige overheidsbijdragen	17.497	
Hogere Overige baten	<u>117.286</u>	1.090.338
Lasten		
Hogere Personele lasten	(798.238)	
Hogere Afschrijvingen	(12.034)	
Hogere Huisvestingslasten	(172.035)	
Hogere Overige materiële lasten	<u>(132.672)</u>	(1.114.979)
Lagere Financiële baten		<u>(11.925)</u>
		<u>(36.566)</u>

STICHTING VRIJE SCHOLEN ZUIDWEST NEDERLAND
(ZWN VO EN PO)

Het positieve resultaat over 2017 na resultaatbestemming bedraagt € 157.814 . Dit is per locatie als volgt opgebouwd:

	€	€
Algemeen		
Bestemmingsreserve algemeen		0
Leiden		
Algemene reserve Publiek	(82.836)	
Bestemmingsreserve personeel	(44.808)	
Bestemmingsreserve gebouw	30.270	
Bestemmingsreserve project Wiki		
		(97.374)
Rotterdam		
Algemene reserve Publiek	479.459	
Bestemmingsreserve personeel	16.303	
Bestemmingsreserve gebouw	(44.574)	
Bestemmingsreserve project Wiki	0	
		451.188
Den Haag		
Algemene reserve Publiek	(187.903)	
Bestemmingsreserve personeel	(51.562)	
Bestemmingsreserve gebouw	9.551	
Bestemmingsreserve project Wiki	16.646	
		(213.268)
Abbenbroekweg (PO)		
Algemene reserve Publiek	62.175	
Bestemmingsreserve personeel	(44.907)	
Bestemmingsreserve algemeen	0	
		17.268
Totaal		157.814

Onderstaand treft u de verdeling van de baten en lasten grafisch weergegeven aan.

Onderstaand wordt een globale toelichting per vestiging gegeven.

Leiden

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(97.374)	(386.416)
	<u>(97.374)</u>	<u>(386.416)</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2016 toegenomen met € 289.042

Rotterdam:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	451.188	661.624
	<u>451.188</u>	<u>661.624</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2016 afgenomen met € 210.436

Den Haag:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(213.268)	19.958
	<u>(213.268)</u>	<u>19.958</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2016 afgenomen met € 233.226

Abbenbroekweg (PO)

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	17.268	12.289
	<u>17.268</u>	<u>12.289</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2016 toegenomen met € 4.979

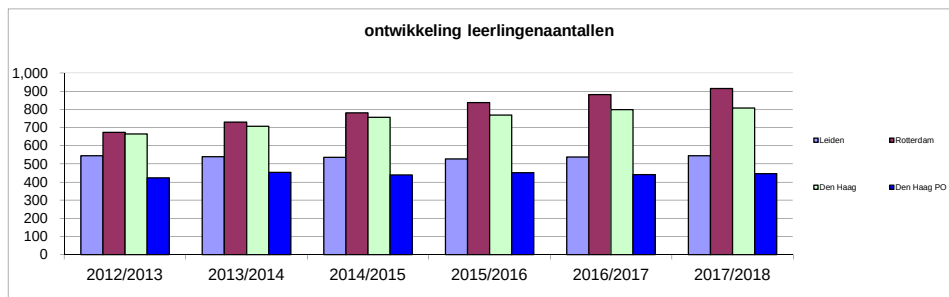
Kengetallen

		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Liquiditeit:	<u>Liquide middelen + vordering + effecten</u> kortlopende schulden	1,79	1,66
Solvabiliteit:	<u>Eigen vermogen + voorzieningen</u> totaal vermogen	0,60	0,56
Weerstandsvermogen:	<u>Eigen vermogen</u> baten + financiële baten	18%	17%
Gecorrigeerd weerstandsvermogen:	<u>Eigen Vermogen - MVA</u> Totale Rijksbijdragen	6%	5%

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Stichting ZWN zowel qua liquiditeit als qua solvabiliteit in een gezonde positie verkeert.

Uit de **ontwikkeling leerlingenaantallen** blijkt dat de scholengemeenschap groeit.

	<u>2012/2013</u>	<u>2013/2014</u>	<u>2014/2015</u>	<u>2015/2016</u>	<u>2016/2017</u>	<u>2017/2018</u>
Leiden	544	540	535	527	538	545
Rotterdam	673	730	780	838	882	915
Den Haag	665	706	756	769	799	807
Den Haag PO	423	453	439	451	441	446
Totaal	<u>2.305</u>	<u>2.429</u>	<u>2.510</u>	<u>2.585</u>	<u>2.660</u>	<u>2.713</u>

A5 Treasurymanagement

De liquide middelen zijn binnen de school verdeeld over een betaalrekening en een aantal kapitaal- en rendement-rekeningen. Gezien de richtlijnen over risico vrij beleggen is voor deze vorm gekozen om het risico zo veel mogelijk te mijden en het spaarrendement zo hoog mogelijk te maken.

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening geen gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die blootstellen aan renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.

Aangezien de rentestand een beperkte invloed heeft op het resultaat is het renterisico zeer klein. De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Er is een treasurystatuut opgesteld waarin wordt beschreven welke treasurytaken en - verantwoordelijkheden van toepassing zijn. Tevens worden hierin de beleidskaders vastgelegd voor diegenen die bij deze taken en verantwoordelijkheden betrokken zijn.

B **Jaarrekening**

B1 Balans per 31 december 2017**Balans na resultaatbestemming****1 Activa**

		31-12-2017		31-12-2016	
		€	€	€	€
	Vaste activa				
1.2	Materiële vaste activa				
1.2.1	Gebouwen en terreinen	878.556		918.145	
1.2.2	Inventaris en apparatuur	<u>1.808.756</u>		<u>1.733.279</u>	
			2.687.312		2.651.424
1.3	Financiële vaste activa				
1.3.6	Overige effecten	<u>7.470</u>		<u>7.380</u>	
			<u>7.470</u>		<u>7.380</u>
	Totaal vaste activa		<u>2.694.782</u>		<u>2.658.804</u>
	Viottende activa				
1.5	Vorderingen				
1.5.1	Debiteuren	445.555		525.592	
1.5.2	Ministerie van OCW	118.331		130.667	
1.5.7	Overige vorderingen	58.400		250.614	
1.5.8	Overlopende activa	<u>238.742</u>		<u>185.441</u>	
			861.028		1.092.314
1.7	Liquide middelen		4.425.457		3.976.450
	Totaal viottende activa		<u>5.286.485</u>		<u>5.068.764</u>
	Totaal activa		<u>7.981.267</u>		<u>7.727.568</u>

2 Passiva

		31-12-2017		31-12-2016	
		€	€	€	€
2.1	Eigen vermogen				
2.1.1	Stichtingskapitaal	45.423		45.423	
2.1.1	Algemene reserve Publiek	(686.599)		(844.413)	
2.1.1	Algemene reserve Privaat	2.810.234		2.810.234	
2.1.2	Bestemmingsreserves Publiek	<u>1.655.931</u>		<u>1.542.850</u>	
			3.824.989		3.554.094
2.2	Voorzieningen				
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	378.743		326.849	
2.2.3	Onderhoudsvoorzieningen	<u>578.440</u>		<u>442.893</u>	
			957.183		769.742
	Langlopende schulden				
2.3.5	Overige langlopende schulden		251.818		344.774
2.4	Kortlopende schulden				
2.4.3	Crediteuren	244.183		335.959	
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	780.207		666.757	
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	203.230		209.061	
2.4.9	Overige kortlopende schulden	83.191		144.344	
2.4.10	Overlopende passiva	<u>1.636.466</u>		<u>1.702.837</u>	
			2.947.277		3.058.959
	Totaal passiva		<u>7.981.267</u>		<u>7.727.568</u>

B2 Staat van baten en lasten 2017

		2017		Begroting 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
Baten							
3.1	Rijksbijdragen	18.914.364		18.332.603		17.958.809	
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	555.863		364.905		538.366	
3.5	Overige baten	<u>1.926.749</u>		<u>1.742.921</u>		<u>1.809.463</u>	
	Totaal baten		21.396.976		20.440.429		20.306.638
Lasten							
4.1	Personeelslasten	16.705.832		16.013.688		15.907.594	
4.2	Afschrijvingen	470.206		408.679		458.172	
4.3	Huisvestingslasten	1.394.134		1.362.585		1.222.099	
4.4	Overige lasten	<u>2.560.266</u>		<u>2.287.257</u>		<u>2.427.594</u>	
	Totaal lasten		<u>21.130.438</u>		<u>20.072.207</u>		<u>20.015.459</u>
Saldo baten en lasten			<u>266.538</u>		<u>368.222</u>		<u>291.179</u>
5	Financiële baten en lasten		4.357		18.000		16.282
	Resultaat voor resultaatbestemming		<u>270.895</u>		<u>386.222</u>		<u>307.461</u>
	Af: dotatie bestemmingsreserve publiek		(113.081)		0		421.671
	Resultaat na resultaatbestemming		<u>157.814</u>		<u>386.222</u>		<u>729.132</u>

B3 Kasstroomoverzicht 2017

	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo Baten en Lasten		266.538		291.179
Aanpassingen voor:				
Vrijval vooruitontvangen investeringssubsidies	(52.956)			
Afschrijvingen	470.207		458.172	
Mutaties voorzieningen	<u>187.441</u>		<u>94.315</u>	
		604.692		552.487
Veranderingen in vlottende middelen:				
Vorderingen -/-	(219.674)		36.862	
Schulden	<u>(111.679)</u>		<u>(81.075)</u>	
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		979.225		725.729
Ontvangen interest		15.966		29.511
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</u>		995.191		755.240
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings materiële vaste activa (-/-)	(506.093)		(304.943)	
Desinvesteringen materiële vaste activa	0		0	
Investerings financiële vaste activa	<u>(90)</u>		<u>(180)</u>	
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		(506.183)		(305.123)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		0		0
Nieuw opgenomen leningen	0		0	
Aflossing langlopende schulden -/-	<u>(40.000)</u>		<u>(122.956)</u>	
		(40.000)		(122.956)
Mutatie liquide middelen		<u>449.007</u>		<u>327.161</u>
Liquide middelen				
Beginstand liquide middelen		3.976.450		3.649.289
Eindstand liquide middelen		4.425.457		3.976.450
<u>Mutatie liquide middelen</u>		<u>449.007</u>		<u>327.161</u>

B4 Toelichting op de jaarrekening**Algemeen****Activiteiten**

De activiteiten van de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland bestaan uit het verstrekken van onderwijs volgens de pedagogische beginselen van Rudolf Steiner.

Verbonden partijen

Een overzicht van de benodigde toelichting omtrent verbonden partijen is in Model E opgenomen.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening over 2017 is opgesteld conform de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en overeenkomstig de verslagleggingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Tevens is de richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd.

In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften geformuleerd.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten.

Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vooruitontvangen investeringssubsidies

In verband met het langlopende karakter is de vooruitontvangen investeringssubsidie vanaf 2016 gepresenteerd onder de langlopende schulden.

Rapporteringsvaluta

De bedragen in de tabellen worden gepresenteerd in euro's. Als gevolg van afrondingen zijn in sommige gevallen geringe verschillen ontstaan. Deze verschillen tasten de betrouwbaarheid van de jaarrekening niet aan en zijn geen belemmering voor het verkrijgen van het vereiste inzicht.

Schattingswijzigingen

In 2017 hebben zich geen schattingswijzigingen voorgedaan.

Financiële instrumenten**Algemeen**

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening geen gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die blootstellen aan renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Voor de grondslagen voor de waardering van de primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

Aangezien de rentestand een beperkte invloed heeft op het resultaat is het renterisico zeer klein.

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art.2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen incussief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva**Materiële vaste activa**

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

De bestede subsidies in verband met de aanschaf van (materiële) vaste activa worden gepassiveerd onder de overlopende passiva. Deze subsidies worden tijdsevenredig over de geschatte economische levensduur van deze activa ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Voor de materiële vaste activa worden de volgende afschrijvingspercentages gehanteerd:

Gebouwen	5%
Inventaris	10%
Computerapparatuur	20%

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Financiële vaste activa

De overige effecten worden gewaardeerd tegen de verkrijgingswaarde of lagere marktwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.

Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Een bijzondere waardevermindering verlies wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de instelling op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij aanwezigheid van objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de instelling de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en verwerkt dit direct in de staat van baten en lasten.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen die niet ter directer beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen.

Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van de stichting worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Voorzieningen

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten van groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening Uitgestelde beloningen

Op basis van richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden.

De voorziening duurzame inzetbaarheid is bedoeld om het niet opgenomen spaarverlof van personeelsleden te dekken.

De gehanteerde disconteringsvoet is 2,50%.

Voorziening WW-uitkeringen

De voorziening voor ww uitkeringen is gevormd voor de geschatte kosten van voormalige personeelsleden die gebruik kunnen maken van deze rechten en wordt opgebouwd op basis van de geldende regels.

Deze schatting is gebaseerd op de bekende uitkeringsduur en een inschatting van de kans op terugkering in het arbeidsproces.

Langlopende schulden

Stichting Fonds tot Steun

Op 1 juli 2012 is een langlopende lening aangegaan bij Stichting Fonds tot Steun ter dekking van uitgaven die verband houden met het bouwtraject aan de Abbenbroekweg. Deze lening wordt in termijnen afgelost, met een looptijd tot en met 2019.

Vooruitontvangen investeringssubsidies

Vooruitontvangen subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa zijn opgenomen onder de langlopende schulden. De vooruitontvangen investeringssubsidies zijn gevormd uit specifieke bestemmingsbedragen (rijk, gemeente of derden) ter dekking van de afschrijvingen.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar.

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Bij de bepaling van het exploitatieresultaat gelden de volgende beginselen: lasten (en baten) zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen.

Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen.

Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op de balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten gebracht in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De stichting heeft één pensioenregeling. Dit betreft een Nederlandse regeling en wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioen-uitvoerder, te weten het bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing. Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland betaalt op verplichte, contractuele of vrijwillige basis aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.

De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen

als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

ABP hanteert het middellood als pensioengevende salarisgrondslag en tracht ieder jaar het pensioen te verhogen met de gemiddelde stijging van de sectoren overheid en onderwijs. Het bestuur van ABP beoordeelt per jaar of het pensioen kan worden verhoogd. Dit is afhankelijk van de financiële situatie van ABP.

De dekkingsgraad van het ABP bedroeg ultimo 2017; 104,4%. (2016: 96,6%)

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Belastingen

De stichting hanteert het standpunt dat zij niet vennootschapsbelastingplichtig is.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. Dit betekent dat de kasstromen worden herleid uit de balans en de staat van baten en lasten, die zoveel mogelijk zijn aangepast voor mutaties die in het verslagjaar niet tot een kasstroom hebben geleid. Vervolgens worden de kasstromen onderscheiden in kasstromen uit:

- operationele activiteiten;
- investeringsactiviteiten;
- financieringsactiviteiten.

Ontvangen interest en betaalde interest worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

B5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans**1 Activa****Vaste activa****1.2 Materiële vaste activa**

	Verkrijgings- waarde ultimo 2016	Afschrijving ultimo 2016	Boekwaarde ultimo 2016	Investe- ringen 2017	Desinveste- ringen 2017	Afschrij-vingen 2017	Afschrijvings- percentage
	€	€	€	€		€	%
1.2.1 Gebouwen en terreinen							
1.2.1.1 Gebouwen	2.053.780	1.135.636	918.145	64.718	0	104.307	2,5-10,0
1.2.2 Inventaris en apparatuur							
	4.338.277	2.604.997	1.733.279	441.375	0	365.900	10,0-33,33
Totaal	<u>6.392.057</u>	<u>3.740.633</u>	<u>2.651.424</u>	<u>506.093</u>	<u>0</u>	<u>470.207</u>	

	Cumulatie- ve aanschaf- waarde ultimo 2017	Cumulatieve afschrij- vingen ultimo 2017	Boekwaarde ultimo 2017
	€	€	€
1.2.1 Gebouwen en terreinen			
1.2.1.1 Gebouwen	2.118.498	1.239.943	878.556
1.2.2 Inventaris en apparatuur			
	4.779.652	2.970.897	1.808.756
Totaal	<u>6.898.150</u>	<u>4.210.840</u>	<u>2.687.312</u>

1.3 Financiële vaste activa**1.3.6 Effecten**

Boekwaarde ultimo 2016	Mutaties		Boekwaarde ultimo 2017
€	koerswinst	verkopen	€
	€	€	
1.3.6.3 Overige	7.380	90	0
	<u>7.380</u>	<u>90</u>	<u>0</u>
	<u>7.380</u>	<u>90</u>	<u>7.470</u>

De overige effecten zijn aangeschaft middels private middelen.

STICHTING VRIJE SCHOLEN ZUIDWEST NEDERLAND
(ZWN VO EN PO)

	Viottende activa		
1.5	Vorderingen		
1.5.1	Debiteuren	31-12-2017	31-12-2016
		€	€
	Debiteuren	465.635	552.026
	af: voorziening oninbare vorderingen	(20.080)	(26.434)
		<u>445.555</u>	<u>525.592</u>
1.5.2	OCW	31-12-2017	31-12-2016
		€	€
	(Meerjarige) doelsubsidies OCW		
	Rekening courant OCW	118.331	130.667
		<u>118.331</u>	<u>130.667</u>
1.5.7	Overige vorderingen	31-12-2017	31-12-2016
		€	€
	Gemeente Den Haag	0	79.411
	Gemeente Leiden	0	94.413
	Gemeente Rotterdam	0	0
	Rekening-courant Stichting Fonds tot Steun Haagse Vrije School	29.540	1.718
	Met personeel te verrekenen	25.081	18.334
	Overigen	3.779	56.738
		<u>58.400</u>	<u>250.614</u>
1.5.8	Overlopende activa	31-12-2017	31-12-2016
		€	€
	Vooruitbetaalde kosten	172.571	124.713
	Nog te ontvangen bedragen	61.484	45.003
	Nog te ontvangen rente	4.116	15.725
	Overigen	571	0
		<u>238.742</u>	<u>185.441</u>
1.7	Liquide middelen	31-12-2017	31-12-2016
		€	€
1.7.1	Kasmiddelen	5.408	5.867
1.7.2	Tegoeden op bankrekeningen	410.990	350.249
1.7.3	Deposito's en spaarrekeningen	4.009.059	3.620.334
		<u>4.425.457</u>	<u>3.976.450</u>
	De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Stichting.		

2 Passiva

Model D: Toelichting op het Eigen Vermogen

2.1 Eigen vermogen

Saldo	Mutaties		Saldo
ultimo 2016	Resultaat	Overige	ultimo 2017
€	€	€	€

2.1.1 Stichtingskapitaal

Leiden

45.423	0	0	45.423
45.423	0	0	45.423

2.1.1 Algemene reserve Publiek

Algemeen

Leiden

Rotterdam

Waaltdorperweg

Abbenbroekweg

0	0	0	0
(220.774)	(82.836)	(10.536)	(314.146)
39.581	479.459	(21.553)	497.487
(591.330)	(187.903)	(36.085)	(815.318)
(71.890)	62.175	(44.907)	(54.622)
(844.413)	270.895	(113.081)	(686.599)

2.1.1 Algemene reserve Privaat

Algemeen

Leiden

Rotterdam

Waaltdorperweg

Abbenbroekweg

51.888	0	0	51.888
737.135	0	0	737.135
330.983	0	0	330.983
1.365.090	0	0	1.365.090
325.138	0	0	325.138
2.810.234	0	0	2.810.234

2.1.2 Bestemmingsreserves Publiek

Algemeen

Leiden

Rotterdam

Waaltdorperweg

Abbenbroekweg

51.619	0	(16.646)	34.974
267.940	0	14.538	282.478
580.333	0	28.271	608.604
530.843	0	42.011	572.854
112.115	0	44.907	157.022
1.542.850	0	113.081	1.655.931
3.554.094	270.895	0	3.824.989

2.1.2 Bestemmingsreserves Publiek

Saldo	Mutaties		Saldo
ultimo 2016	Resultaat	Overige	ultimo 2017
€	€	€	€

Algemeen

Project Wiki

Leiden

Personeel

Gebouw

Rotterdam

Personeel

Gebouw

Waaltdorperweg

Personeel

Gebouw

Aanpassing leerlingvolgysteem

Abbenbroekweg

Personeel

51.619	0	(16.646)	34.974
67.049	0	44.808	111.857
200.891	0	(30.270)	170.621
183.215	0	(16.303)	166.912
397.118	0	44.574	441.692
339.936	0	51.562	391.498
160.907	0	(9.551)	151.356
30.000	0	0	30.000
112.115	0	44.907	157.022
1.542.850	0	113.081	1.655.931

Algemene reserve privaat

In de jaren voorafgaand aan de huidige governance structuur (voor 2009) heeft de stichting er bewust voor gekozen om de kosten die goed (vrijeschool) onderwijs vergen inzichtelijk te maken. Dit gebeurde door expliciet zichtbaar te maken dat het tekort op de rijksmiddelen tot een negatief exploitatieresultaat leidde, en derhalve tot een negatief publiek vermogen.

Dit tekort werd vervolgens gecompenseerd door een overschot op de private inkomsten, met name voortvloeiend uit de ouderbijdragen. Dit leidde tot een aanzienlijke algemene private reserve. Na 2009 is besloten om afscheid te nemen van deze systematiek, waardoor de negatieve algemene publieke reserve geleidelijk aan is afgenomen. Het private deel is echter nog steeds substantieel en dekt de extra risico's die de school loopt door meer uitgaven te doen dan waar de rijksmiddelen de scholen toe in staat stellen.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve Project Wiki is door de bestuurder aangebracht en dient ter dekking van toekomstige kosten in verband met het verzamelen en digitaliseren van informatie aangaande het periode-onderwijs en het in breder verband beschikbaar stellen van deze informatie.

De bestemmingsreserve personeel is aangebracht door de bestuurder en dient ter dekking van toekomstige BAPO-lasten, en opleidingskosten.

De bestemmingsreserve inrichting gebouw is aangebracht door de bestuurder en dient ter dekking van uitgaven voor de inrichting van de gebouwen.

STICHTING VRIJE SCHOLEN ZUIDWEST NEDERLAND
(ZWN VO EN PO)

2.2	Voorzieningen	Saldo	Mutaties			Saldo
		ultimo 2016	Dotaties	Onttrekking	Vrijval	ultimo 2017
						0
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	326.849	104.929	30.324	0	378.743
2.2.3	Onderhoudsvoorzieningen	442.893	270.000	(134.453)	0	578.440
		<u>769.742</u>	<u>374.929</u>	<u>(104.129)</u>	<u>0</u>	<u>957.183</u>
		< 1 jaar	> 1 en < 5 jaar	> 5 jaar	totaal	
	Personeelsvoorzieningen	73.088	147.957	157.699	378.743	
	Onderhoudsvoorzieningen	263.139	315.301	0	578.440	
2.2.1	Personeelsvoorzieningen					
	Personeelsvoorziening ambtsjubilea	151.754	17.145	(11.356)	0	157.543
	Personeelsvoorziening duurzame inzetbaarheid	69.458	46.649	0	0	116.107
	Personeelsvoorziening WW-uitkeringen	105.637	41.136	41.680	0	105.093
		<u>326.849</u>	<u>104.929</u>	<u>30.324</u>	<u>0</u>	<u>378.743</u>
		Saldo	Mutaties			Saldo
		ultimo 2016	Dotaties	Onttrekking	Vrijval	ultimo 2017
		€	€	€	€	€
2.2.3	Onderhoudsvoorzieningen					
	Den Haag	102.986	85.000	(12.258)	0	175.728
	Leiden	152.050	75.000	(8.726)	0	218.324
	Rotterdam	102.658	65.000	0	0	167.658
	Abbenbroekweg	85.199	45.000	(113.469)	0	16.730
		<u>442.893</u>	<u>270.000</u>	<u>(134.453)</u>	<u>0</u>	<u>578.440</u>
2.3	Langlopende schulden	Saldo	Mutaties			Saldo
		ultimo 2016	Dotaties	Onttrekking	Aflossing	ultimo 2017
		€	€	€	€	€
2.3.5	Stichting Fonds tot Steun	80.000	0	0	40.000	40.000
	Overige langlopende schulden	<u>80.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>40.000</u>	<u>40.000</u>
	Vooruitontvangen investeringssubsidies	Saldo	Mutaties			Saldo
		ultimo 2016	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	ultimo 2017
		€	€	€	€	€
	Waaltdorperweg Den Haag Gemeentesubsidies	264.774	0	0	(52.956)	211.818
		<u>264.774</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>(52.956)</u>	<u>211.818</u>
		< 1 jaar	> 1 en < 5 jaar	> 5 jaar	totaal	
	Vrijval vooruitontvangen investeringssubsidies	52.956	158.863		211.819	
2.4	Kortlopende schulden					
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen				31-12-2017	31-12-2016
					€	€
	Loonheffing				716.742	660.802
	Participatiefonds				4.509	3.383
	Risicofonds				55.575	0
	Vervangingsfonds				0	0
	WAO-overheid				3.381	2.572
					<u>780.207</u>	<u>666.757</u>
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen				31-12-2017	31-12-2016
					€	€
	OP/IP/NP/FPU				174.449	185.658
	VUT/ FPU				27.892	22.284
	IPAP				889	1.119
	Premie Partner Plus Pensioen				0	0
					<u>203.230</u>	<u>209.061</u>
2.4.9	Overige kortlopende schulden				31-12-2017	31-12-2016
					€	€
	Waarborg kluisjes				8.168	4.846
	Rekening-courant Federatie voor Zorg aan Vrije Scholen in Zuid-Holland				0	34.440
	Netto salarissen				9.408	4.108
	Sint Petersburg				10.883	10.883
	Aflossing langlopende lening Stichting Fonds tot Steun				40.000	70.000
	Overigen				14.732	20.067
					<u>83.191</u>	<u>144.344</u>

STICHTING VRIJE SCHOLEN ZUIDWEST NEDERLAND
(ZWN VO EN PO)

2.4.10	Overlopende passiva	31-12-2017	31-12-2016
		€	€
2.4.10.1	Vooruitontvangen subsidies OCW	71.175	76.614
2.4.10.2	Vakantiegeld	486.732	457.339
	Bindingstoelage	46.956	42.447
	Vooruitgeboekte ouderbijdragen t.b.v. 2018 resp. 2017	847.564	854.526
	Vooruitontvangen bedragen	23.950	11.005
	Nog te betalen gemeente Rotterdam	109.217	171.200
	Overigen	50.872	89.706
		<u>1.636.466</u>	<u>1.702.837</u>

De energienota's voor 2013 tot en met 2015 mbt de Vondelweg zijn nog niet ontvangen van de gemeente Rotterdam. Op basis van de nota's van de voorafgaande vier jaar is een reservering opgenomen van € 129.000.

Onder de overige posten zijn ondermeer opgenomen nog te betalen kosten inzake: energie, accountant, kopieerkosten en kosten in verband met VAVO-leerlingen.

B6

Model G

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule
(Regeling ROS art.1.3, lid 2 sub a)

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2017	De prestatie is ultimo 2017 conform de subsidiebeschikking	
		Datum				geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
				€	€		
Lerarenbeurs 2016/2017	769419-1	22-11-16		39.368	39.368	X	
Lerarenbeurs 2017/2018	862560-1	19-12-17		96.821	96.821		X
Studieverlof 2017	852424-1	20-09-17		18.442	18.442	X	
Lente- en zomerschool VO LENZO17213		06-05-17		41.500	41.500	X	
		Totaal		<u>196.131</u>	<u>196.131</u>		

In 2017 zijn geen subsidies ontvangen zonder verrekeningsclausule.

G2-A Aflopend per ultimo 2017

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2017	Totale kosten	Te verrekenen ultimo 2017
		Datum					
				€	€	€	€
VSV VO vast 2017	784271-1	22-11-16		17.378	17.378	17.378	0
VSV VO variabel 2017	863848-2	19-12-17		8.000	8.000	8.000	0
Zij-instroom	811873-1	42.815		20.000	5.115	5.115	0
		Totaal		<u>45.378</u>	<u>30.493</u>	<u>30.493</u>	<u>0</u>

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Saldo 1-1-2017	Ontvangen 2017	Lasten in 2017	Totalen kosten 2017	Saldo nog te besteden ultimo 2017
		Datum							
					€	€	€	€	€
VSV VO vast 2018	860549-1	21-11-17		17.407	0	17.407	0	0	17.407
Zij-instroom	886070-1	20-02-18		20.000	0	0	5.281	5.281	14.719
		Totaal		<u>37.407</u>	<u>0</u>	<u>17.407</u>	<u>5.281</u>	<u>5.281</u>	<u>32.127</u>

B7 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Contracten

In juni 2015 vond opnieuw Europese Aanbesteding plaats voor schoonmaakdiensten conform de regelgeving. Er is sprake van een contractduur van 4 jaar. De jaarlijkse kosten bedragen € 212.795. Het nieuwe contract is ingegaan op 1 september 2015.

Schoolboeken

Met ingang van het schooljaar 09/10 is de school wettelijk verplicht de schoolboeken gratis te verstrekken aan de leerlingen.

Vanaf het schooljaar 2010/2011 is er sprake van een contract dat europees is aanbesteed bij van Dijk.

De totale uitgaven in 2017 bedroegen € 423.627. Hierbij is sprake van een contractduur van 3 jaar.

Met ingang van 1 januari 2015 is een nieuw contract aangegaan met van Dijk. Dit contract is europees aanbesteed.

Voor 2017 en verder is de verwachting dat de uitgaven aan schoolboeken bij van Dijk € 400.000 zullen bedragen.

Garantstelling

Stichting Fonds tot Steun staat met ingang van 16 januari 2012 garant voor het bouwbudget van de Abbenbroekweg ter hoogte van € 495.000.

Jaarlijks wordt een deel van deze garantstelling afgebouwd. Ultimo 2017 bedraagt de garantstelling € 290.000.

Met ingang van 2024 komt te garantstelling te vervallen.

Investerings

In 2017 is een verplichting aangegaan voor de aanschaf van computerapparatuur voor € 39.244.

B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten

Baten					
3.1	Rijksbijdragen	2017	begroting 2017	2016	
		€	€	€	
3.1.1	Rijksbijdragen OCW				
	Personeel	14.696.697	14.327.928	13.893.127	
	Materieel	2.013.185	1.994.053	1.930.335	
		16.709.882	16.321.981	15.823.462	
3.1.2	Overige subsidies OCW	1.931.707	1.740.916	1.943.877	
3.1.4	Baten Samenwerkingsverband	272.775	269.706	191.470	
		18.914.364	18.332.603	17.958.809	
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2017	begroting 2017	2016	
		€	€	€	
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen en subsidies	463.775	364.905	416.233	
	gemeentelijke investeringssubsidies	52.955	0	52.955	
3.2.2	Overige overheidsbijdragen	39.133	0	69.178	
		555.863	364.905	538.366	
De gemeentelijke bijdragen bestaan uit:					
<u>Gemeente Den Haag</u>					
	Klokuurvergoeding	05WB	20.300	17.000	20.372
	Vergoeding Onroerend Zaak Belasting	05WB	10.379	11.000	10.594
	Integraal Plan	05WB	15.939	10.000	0
	Pilot Brede Buurtschool	05WB	0	0	39.055
	Conciërgeregeling	05WB	2.165	0	3.688
	Vergoeding Onroerend Zaak Belasting	16TV	17.075	18.000	17.581
	Veilige school VO	16TV	29.800	0	18.000
	Verlengde schooldag	16TV	21.988	0	16.441
	Brede buurtschool	16TV	50.000	50.000	0
	Overigen				261.483
		167.646	106.000	387.214	
3.5	Overige baten	2017	begroting 2017	2016	
		€	€	€	
3.5.1	Verhuur	66.758	54.000	64.645	
3.5.2	Ouderbijdragen	1.184.746	1.207.429	1.151.070	
3.5.6	Bijdrage leermiddelen	84.341	80.000	85.860	
3.5.6	Omzet kantine	36.399	30.000	35.878	
3.5.6	Bijdrage schoolreizen	395.830	320.000	313.043	
3.5.6	Overige	158.677	51.492	158.966	
		1.926.751	1.742.921	1.809.462	
Lasten					
4.1	Personeelslasten	2017	begroting 2017	2016	
		€	€	€	
	Brutolonen en salarissen	12.144.189	15.028.894	11.753.357	
	Sociale lasten	1.907.896	0	1.828.866	
	Pensioenlasten	1.713.372	0	1.472.019	
4.1.1	Lonen en salarissen	15.765.457	15.028.894	15.054.242	
	Dotaties personele voorzieningen	104.929	0	142.111	
	Personeel niet in loondienst	520.535	208.800	426.016	
	Reis- en verblijfskosten	190.891	117.000	190.613	
	Overig	473.792	325.800	461.446	
4.1.2	Overige personele lasten	1.290.147	651.600	1.220.186	
4.1.3	Af: uitkeringen	(356.699)	0	(374.668)	
	doorberekende personele lasten	6.927	333.193	7.834	
	<u>Personeelslasten</u>	16.705.832	16.013.688	15.907.594	
Het gemiddeld aantal fte was:					
	OP	175,83		172,18	
	OOP	42,39		42,74	
	Directie	10,36		8,87	
		228,58		223,80	
4.2	Afschrijvingen	2017	begroting 2017	2016	
		€	€	€	
4.2.2.1	Gebouwen en terreinen	104.307	105.947	98.697	
4.2.2.2	Inventaris en apparatuur	365.899	302.732	359.475	
	<u>Afschrijvingen</u>	470.206	408.679	458.172	

STICHTING VRIJE SCHOLEN ZUIDWEST NEDERLAND
(ZWN VO EN PO)

4.3	Huisvestingslasten	begroting		
		2017	2017	2016
		€	€	€
4.3.1	Huur	229.300	218.585	227.039
4.3.3.1	Dotatie onderhoudsvoorziening	270.000	297.000	150.380
4.3.3.2	Klein onderhoud en exploitatie	187.042	82.000	127.866
4.3.4	Energie en water	155.432	217.000	158.903
4.3.5	Schoonmaakkosten	418.304	426.500	418.505
4.3.6	Heffingen	83.081	91.500	83.166
4.3.7	Overige	50.975	30.000	56.240
	Huisvestingslasten	1.394.134	1.362.585	1.222.099

4.4	Overige lasten	begroting		
		2017	2017	2016
		€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerslasten			
	Administratie en beheer	1.709.571	1.478.257	1.604.659
	Accountantskosten	31.724	24.000	34.158
		1.741.295	1.502.257	1.638.817
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen			
	Inventaris en apparatuur	7.278	12.500	12.784
	Leermiddelen	758.848	720.000	702.443
		766.126	732.500	715.227
4.4.3	Dotatie overige voorzieningen	0	0	0
4.4.4	Overige			
	Wervingskosten	42.256	28.000	56.262
	Representatiekosten	10.589	24.500	17.288
	Overige	0	0	0
		52.845	52.500	73.550
	Overige lasten	2.560.266	2.287.257	2.427.594

De administratie- en beheerslasten overschrijden op diverse posten, zoals automatiseringskosten, kopieerkosten, vergaderkosten, kosten van projecten, aanschaf klein inventaris, praktische leerstroom, VAVO-onderwijs, leerlingenkrant en diverse leerlinggebonden kosten.

De accountantskosten zijn als volgt te specificeren:

	Boekjaar	
	2017	2016
	€	€
Controlekosten jaarrekening	23.265	24.802
Controlekosten overige subsidieverklaringen	3.362	4.849
Verrekeningen voorgaande jaren	5.097	4.507
Overige niet controlediensten	0	0

5	Financiële baten en lasten	begroting		
		2017	2017	2016
		€	€	€
5.1	Financiële baten			
	Rentebaten	4.357	18.000	16.281
		4.357	18.000	16.281

De rentebaten zijn gedaald doordat het rentepercentage dat door de bank vergoed wordt aanzienlijk gedaald is.

5.5	Financiële lasten			
	Rentelasten	0	0	0
		0	0	0
		4.357	18.000	16.281

B9

Model E: Verbonden partijen

In 2010 is statutair bepaald dat de samenstelling van het bestuur en de Raad van Toezicht van de Stichting De Vrije School en Stichting Vrije Scholen Zuidwest Nederland gelijk dienen te zijn.

Naam	Zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2017	Exploitatie saldo 2017	Deelname percentage	Consolidatie
Stichting Fonds tot Steun Haagse Vrije School	Den Haag	4	1.304.508	(25.327)	0%	Nee

B10 WNT verantwoording

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland van toepassing zijnde regelgeving: het WNT maximum voor het onderwijs.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland is € 141.000.

Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	J.H.B. Jansen
Functie(s)	Bestuurder
Duur dienstverband	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	nvt
Individueel WNT-maximum	141.000
Bezoldiging	
Beloning	122.455
Belastbare onkostenvergoedingen	687
Beloningen betaalbaar op termijn	17.182
<i>Subtotaal</i>	<i>140.323</i>
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	nvt
Totaal bezoldiging	140.323
Motivering indien overschrijding: zie	nvt
Gegevens 2016	
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,0
Bezoldiging 2016	
Beloning	120.430
Belastbare onkostenvergoedingen	1.142
Beloningen betaalbaar op termijn	14.816
Totaal bezoldiging 2016	136.388
Individueel WNT-maximum 2016	140.000

Vermelding alle toezichthouders

bedragen x € 1	P.M. Wormer Voorzitter Raad van Toezicht	M. de Bruine Voorzitter Raad van Toezicht	H. Galenkamp Lid Raad van Toezicht	R.R. Bakker Lid Raad van Toezicht
Functie(s)				
Duur dienstverband	-	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum		21.150	14.100	14.100
Bezoldiging	0			
Beloning	0	4.772	3.430	3.430
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	0	4.772	3.430	3.430
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	0	4.772	3.430	3.430
Motivering indien overschrijding: zie	nvt	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2016				
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	-	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2016				
Beloning	4.770	0	3.430	4.150
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2016	4.770	0	3.430	4.150
Individueel WNT-maximum 2016	21.000	0	14.000	14.000

bedragen x € 1	K.C. Jansen Lid Raad van Toezicht	M.A.C. Ruimers Lid Raad van Toezicht
Functie(s)		
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	14.100	14.100
Bezoldiging		
Beloning	3.430	2.686
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0
<i>Subtotaal</i>	0	2.686
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	0	2.686
Motivering indien overschrijding: zie		nvt
Gegevens 2016		
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2016		
Beloning	2.698	2.113
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0
Totaal bezoldiging 2016	2.698	2.113
Individueel WNT-maximum 2016	14.000	14.000

STICHTING VRIJE SCHOLEN ZUIDWEST NEDERLAND
(ZWN VO EN PO)**B11 Beleidsinfo VO**

	Lasten administratie €	Lasten huis- vesting €	Lasten leermiddelen €	Lasten meubilair €	Baten Ouder- bijdragen €	Lasten Schoon- maken	Baten Spon- soring €	Baten Totaal €	Lasten Totaal €
Bovenschools	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16TV	1.573.827	1.202.175	728.719	66.342	1.057.987	355.242	0	18.871.923	18.667.079
<u>Totaal bestuur</u>	<u>1.573.827</u>	<u>1.202.175</u>	<u>728.719</u>	<u>66.342</u>	<u>1.057.987</u>	<u>355.242</u>	<u>0</u>	<u>18.871.923</u>	<u>18.667.079</u>

Beleidsinfo PO

	Lasten administratie €	Lasten huis- vesting €	Lasten leermiddelen €	Lasten meubilair €	Baten Ouder- bijdragen €	Lasten Schoon- maken	Baten Spon- soring €	Baten Totaal €	Lasten Totaal €
Bovenschools	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05WB	135.744	191.959	30.129	7.395	126.759	63.062	0	2.525.053	2.463.359
<u>Totaal bestuur</u>	<u>135.744</u>	<u>191.959</u>	<u>30.129</u>	<u>7.395</u>	<u>126.759</u>	<u>63.062</u>	<u>0</u>	<u>2.525.053</u>	<u>2.463.359</u>

Ondertekening van de jaarrekening

Den Haag, 11 juni 2018

De bestuurder,

Dhr. J.H.B. Jansen

De Raad van Toezicht,

Dhr. M. de Bruine
Voorzitter

Dhr. R.R. Bakker

Mw. M. Boon

Mw. K.C. Jansen

C **Overige gegevens**

Aan de raad van toezicht en
het bestuur van
Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland
Waalsdorperweg 12
2597 JB DEN HAAG

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 12 juni 2018

Horlings Accountants & Belastingadviseurs B.V.

(was getekend)

Cindy Rabe
Registeraccountant

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

C2 Voorstel bestemming van het resultaat

Vooruitlopend op het bestuursbesluit is het exploitatiesaldo over 2017 volgens onderstaand overzicht toegevoegd cq. onttrokken aan de reserves.

	€	€
Resultaat voor resultaatbestemming		
Algemeen		
Leiden	(82.836)	
Rotterdam	479.459	
Waaledorperweg	(187.903)	
Abbenbroekweg (PO)	62.175	
Totaal resultaat voor resultaatbestemming		<u>270.895</u>
Mutatie bestemmingsreserves		
Algemeen	16.646	
Leiden	(14.538)	
Rotterdam	(28.271)	
Waaledorperweg	(42.011)	
Abbenbroekweg (PO)	(44.907)	
Totaal onttrekking uit bestemmingsreserves		<u>(113.081)</u>
Totaal dotatie algemene reserve		<u><u>157.814</u></u>

C3 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden, welke impact hebben op de jaarstukken 2017.

D **Bijlagen**

D1 Gegevens van de rechtspersoon

Naam instelling: Stichting De Vrije Scholen Zuidwest Nederland
Adres: Waalsdorperweg 12
Postcode/plaats: 2597JB DEN HAAG

Postadres: Waalsdorperweg 12
Postcode/plaats: 2597JB DEN HAAG

Telefoon: 070-3244300
Fax: 070-3248600
E-mail: vrijeschool@vsdenhaag.nl
Internetsite:

Bestuursnummer: 41220

Contactpersoon: Mr.J.H.B. Jansen
Telefoon: 070-3244300
Fax: 070-3248600
E-mail: personeel@vsdenhaag.nl

Brinnummer: 16 TV

Naam

1 Vrije School Zuid-Holland	vestiging	Leiden
2 Vrije School Zuid-Holland	vestiging	Rotterdam
3 Vrije School Zuid-Holland	vestiging	Den Haag

D2 Segmentatie

Balans	€ VO	€ PO	€ Totaal
1.2 Materiële vaste activa	2.106.900	580.412	2.687.312
1.3 Financiële vaste activa	0	7.470	7.470
1.5 Vorderingen	705.854	155.174	861.028
1.7 Liquide middelen	4.380.768	44.689	4.425.457
Totaal activa	7.193.523	787.744	7.981.267
2.1 Eigen Vermogen	3.397.451	427.538	3.824.989
2.2 Voorzieningen	926.441	30.742	957.183
2.3 Langlopende schulden	211.818	40.000	251.818
2.4 Kortlopende schulden	2.728.988	218.289	2.947.277
Totaal passiva	7.264.698	716.569	7.981.267
Baten	€ VO	€ PO	€ Totaal
3.1 Rijksbijdragen OCW	16.648.689	2.265.675	18.914.364
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	506.099	49.764	555.863
3.5 Overige baten	1.716.740	209.614	1.926.354
Totaal baten	18.871.528	2.525.053	21.396.581
Lasten			
4.1 Personeelslasten	14.497.534	2.017.011	16.514.545
4.2 Afschrijvingen	410.310	59.896	470.206
4.3 Huisvestingslasten	1.202.175	191.959	1.394.134
4.4 Overige lasten	2.556.664	194.493	2.751.157
Totaal lasten	18.666.683	2.463.359	21.130.042
Saldo baten en lasten	204.845	61.694	266.539
5 Financiële baten en lasten	3.875	481	4.356
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	208.720	62.175	270.895
Resultaatbestemming	-68.174	-44.907	-113.081
Resultaat na resultaatbestemming	140.546	17.268	157.814